

STEM: Burgers komen in beweging voor energie

Focus op de doelgroep voor optimalisering beleid en communicatie

Op verzoek van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), in naam van Hans Korbee en Marco Kolkman, doet Motivaction onderzoek naar de kennis, de houding en het gedrag van Nederlandse burgers ten aanzien van technologische innovaties op het gebied van energie. Dit onderzoek heeft geleid tot een domeinspecifieke segmentatie van de Nederlandse samenleving die inzetbaar is voor doelgroepgericht beleid en communicatie van de verschillende partijen die actief zijn binnen dit domein.

De implementatie van technische innovaties stuit vaak op maatschappelijke, sociale of economische belemmeringen. Dit geldt ook voor technische innovaties op energiegebied die bijdragen aan het realiseren van nationale doelstellingen om de CO²-uitstoot te reduceren. Het programma STEM is het onderdeel van de Topsector Energie dat door onderzoek en praktijkprojecten kennis en ervaring ontwikkelt om belemmeringen weg te nemen. Of liever nog, om deze te voorkomen door bij de energietransactie uit te gaan van wensen en randvoorwaarden van alle (toekomstige) betrokkenen. En door bij de implementatie van innovaties kennis te hebben van de reactiviteit van individuen en groepen.

Burgers zijn een van de drie doelgroepen die hiervoor beter in kaart gebracht moeten worden. Om deze reden is Motivaction benaderd om een segmentatie ontwikkelen waarmee de verschillen onder Nederlandse burgers beter te identificeren en te begrijpen zijn. De segmentatie biedt ook concrete aanknopingspunten om weerstand weg te nemen en actief 'duurzaam' gedrag te stimuleren.

Het onderzoek biedt inzicht in meningen en gevoelens bij burgers ten aanzien van innovaties op het gebied van opwekking van duurzame energie en energiebesparing. Deze inzichten leiden tot de constructie van duidelijke en stabiele segmenten. Deze segmenten bieden de betrokken actoren duidelijke uitgangspunten en handvatten voor de introductie van innovaties om de publieksacceptatie te bevorderen.

Dit rapport geeft een antwoord op de volgende probleemstellingen:

- **Welke segmenten kunnen worden onderscheiden onder de doelgroep burgers?**
- **Welke concrete triggers en barrières op het gebied van energie-innovaties typeert elk van de segmenten?**
- **Welke innovatieve producten en diensten komen per segment het eerst in aanmerking?**
- **Hoe kunnen de segmenten effectief benaderd worden?**

De te ontwikkelen segmentatie moet gebruikers van het model handvatten bieden om publieksacceptatie in verschillende fasen van de innovatie te managen. Bijvoorbeeld door bij de ontwikkeling, implementatie en de communicatie daarover rekening te houden met de wensen en zorgen van groepen burgers waar veel weerstand verwacht kan worden. Daarnaast kan een innovatie in eerste instantie worden ingericht op een kopgroep van burgers: burgers waarvan verwacht mag worden dat zij tot de eerste gebruikers zullen behoren en/of ambassadeur worden van een innovatie.

De volgende definities zijn tijdens dit onderzoek gehanteerd:

Innovaties (producten en diensten) op het gebied van duurzame opwekking van energie en/of energiebesparing, die geïmplementeerd worden buiten de woning en gebouwen (kantoor/school/winkelcentrum), waarmee burgers worden geconfronteerd (en geen directe zeggenschap over hebben) die van invloed kunnen zijn op de aard en tariefstelling van de energielevering.

Duurzame energie is de verzamelnaam voor energie uit natuurlijke bronnen: warmte en koude, biomassa, zon, wind, bodem en water. Deze bronnen leveren elektriciteit, (bio)gas en warmte of een combinatie daarvan. Energie-installaties die duurzame energie opwekken zijn onder andere windmolens, waterkrachtcentrales en zonnepanelen.

Om te komen tot een burgersegmentatie heeft Motivaction twee kwantitatieve metingen uitgevoerd binnen het eigen online respondentenpanel, StemPunt.nu (zie bijlage).

De eerste meting had als doel te komen tot een modelconstructie en de daarop gebaseerde segmentatie. Een tweede meting heeft de segmentatie verrijkt en verder ingekleurd, waarbij vooral aandacht is besteed aan de potentiële interesse in de diverse alternatieve energiebronnen en vernieuwende concepten op het gebied van energie. Voor het ontwikkelen van een modelgerichte vragenlijst is er deskresearch uitgevoerd en zijn er interviews met betrokkenen bij de verschillende TKI's en/of STEM-tenderprojecten afgenomen.

De vragenlijst voor de eerste kwantitatieve meting bestond uit 24 vragen – waarvan twee open vragen en 22 gesloten vragen – en 65 vaste waardenstellingen. In totaal zijn 5.799 burgers uitgenodigd voor het onderzoek. Met een response rate van 27% hebben 1.576 respondenten de vragenlijst ingevuld.

Voor de tweede meting zijn in totaal 5.346 burgers uitgenodigd, waarvan 1.021 hebben deelgenomen aan het onderzoek. Beide ondervraagde selecties zijn representatief voor Nederlandse burgers in de leeftijd van 18 t/m 80 jaar, qua leeftijd, geslacht, opleiding, regio (Nielsen) en waardenoriëntatie (Mentality, zie www.motivaction.nl/mentality).

Analyse, modelconstructie en interpretatie

Bij het ontwikkelen van een segmentatiemodel maken wij gebruik van twee analysetechnieken: factoranalyse en latente klassenanalyse. Het segmentatiemodel wordt geconstrueerd op basis van de waardenstellingen. Deze stellingen worden gebruikt om de attitude van burgers ten aanzien van verschillende aspecten van energieopwekking en -besparing vast te stellen. Deze benadering gaat uit van houding en overtuigingen en geeft meer inzicht de overweging van burgers, en biedt daarmee meer stabiliteit dan traditionele ondervindingen op sociodemografie of gedrag. Gedrag is sterk veranderlijk: een verandering van mogelijkheden voor energieopwekking of -besparing of een verhuizing naar een andere regio, zal bij (een deel van) de burgers leiden tot een gedragsverandering, zonder dat de achterliggende houding verandert.

In de factoranalyse worden op basis van de antwoorden van respondenten op de stellingen dimensies geïdentificeerd die relevant zijn voor hoe burgers aankijken tegen energie. De gehele lijst met 65 stellingen vormen de input van de factoranalyse. In deze analyse wordt, eenvoudig gezegd, gekeken naar welke stellingen met elkaar samenhangen. We zoeken clusters van stellingen waarbij instemming met de ene stelling door een respondent samengaat met instemming of juist afwijzing van de andere stellingen. De clusters van stellingen representeren een dimensie of aspect van de houding die elke burger in meer of mindere mate kan hebben. Van de gevonden factoren wordt ook nagegaan wat de betrouwbaarheid ervan is (uitgedrukt in Cronbachs alpha). Alleen factoren die voldoende betrouwbaar ($\alpha > .6$), interpreteerbaar en relevant zijn, worden gebruikt als dimensies die de segmenten van het te ontwikkelen model bepalen.

De gevonden factoren zijn het uitgangspunt voor de latente klassenanalyse. Niet alle stellingen uit de vragenlijst zullen worden opgenomen in de factoren die gebruikt worden in de latente klassenanalyse. De bruto lijst met stellingen uit de vragenlijst is teruggebracht tot ca. 30 stellingen (de modelstellingen) die bepalend zijn voor de toekenning van de segmenten.

De latente klassenanalyse is een methodiek die het mogelijk maakt een clustering aan te brengen van individuele cases in een aantal segmenten. Deze analyse zoekt naar groepen respondenten die intern (binnen de groep) zoveel mogelijk overeenkomstig geantwoord hebben op (een deel van) de gevonden dimensies, maar waarbij de segmenten extern (tussen de groepen) maximaal verschillen in hun houding. Hierbij wordt gestreefd naar een optimale afweging tussen veel verklaarde variantie (meer segmenten is beter) en een zuinig model (minder segmenten is beter). Ook zoeken we naar een segmentatiemodel dat uit een werkbaar aantal segmenten bestaat; twee segmenten is te grof, maar tien segmenten meestal te complex voor gerichte communicatie en beleid. Tot slot is een evenwichtige verdeling van respondenten over de segmenten een criterium bij het vaststellen van het segmentatiemodel; vier segmenten van elk 25% is beter dan één segment van 85% en drie van 5%.

Beide analysetechnieken genereren soms meerdere oplossingen en vragen ook om interpretatie van de uitkomsten. Bij het kiezen van de definitieve oplossing van de factoranalyse en latente klassenanalyse wordt gekeken naar de methodologische kwaliteit van de oplossing en naar de interpreteerbaarheid/buikbaarheid van de oplossing. Onze werkwijze bij segmentatieonderzoeken is om de factoranalyse en de gevonden clusteroplossing(en) samen met onze opdrachtgever te interpreteren.

Motivaction heeft de gevonden uitkomsten gepresenteerd en vervolgens zijn in overleg met RVO.nl keuzes gemaakt ten aanzien van het model en de naamgeving van de dimensies en de segmenten. Nadat in overleg is vastgesteld welke dimensies en welke clusteroplossing gebruikt worden, heeft Motivaction analyses uitgevoerd op de achtergrond- en gedragsvragen en aanvullende vragen die informatie geven over de gevonden segmenten.

Dit biedt inzicht in over- en ondervertegenwoordiging van sociodemografische subgroepen in een segment of in verschillende gedragingen van de segmenten op het energiedomein.

Het rapport bestaat uit drie onderdelen.

Deel 1 omvat de toelichting van de burgersegmentatie en de beschrijving van de gevonden segmenten binnen de Nederlandse burgers. Naast een beschrijving van de socio-demografische kenmerken die binnen de segmenten zijn oververtegenwoordigd, geven we inzicht in hun algemene houding ten aanzien van het thema duurzaamheid en energie-innovatie in het bijzonder. Vanuit deze beschrijvingen komen de belangrijkste triggers en barrières naar voren.

Deel 2 omvat de meer specifieke houding ten aanzien van de diverse alternatieve energiebronnen. Welke spontane associaties heeft men bij deze bron en welke specifiek voor- en nadelen kleven er volgens elk segment aan deze bron? Waar mogelijk zijn de bronnen concreet gemaakt aan de hand van een (markt)concept waarvoor de interesse is gepeild.

Deel 3 omvat de praktische inzetbaarheid van de segmentatie in termen van communicatie (en beleid) in de vorm van het communicatieprofiel van de segmenten. Waar ligt op dit moment de informatiebehoefte, van welke partij moet deze informatiebehoefte afkomstig zijn en hoe laat men zich op dit moment het liefst overtuigen?

Deel 1: segmentatie

Resultaten – Dimensies en de vijf segmenten	pagina 11
Resultaten – Segment A: Passieve onverschilligen	pagina 16
Resultaten – Segment B: Gematigden	pagina 20
Resultaten – Segment C: Voorlopers	pagina 24
Resultaten – Segment D: Pragmatici	pagina 28
Resultaten – Segment E: Tegenstanders	pagina 32

Deel 2: alternatieve energiebronnen en marktpotentie

Resultaten – Beste alternatieve energieopwekkingen	pagina 37
Resultaten – Zonne-energie	pagina 40
Resultaten – Windenergie	pagina 50
Resultaten – Bio-energie	pagina 61
Resultaten – Waterstof	pagina 71
Resultaten – Kernenergie	pagina 78
Resultaten – CO ₂ -opslag	pagina 88
Resultaten – Eigen energie en kosten	pagina 98

Deel 3: communicatie

Segment A: Passieve onverschilligen	pagina 102
Segment B: Gematigden	pagina 103
Segment C: Voorlopers	pagina 104
Segment D: Pragmatici	pagina 105
Segment E: Tegenstanders	pagina 106

Burgers verschillen van elkaar in hun attituden, hun gevoeligheid voor normen in de sociale omgeving en hun sociodemografische achtergrondkenmerken. Het ontwikkelde segmentatiemodel is gebaseerd op attituden van burgers die van invloed zijn op de acceptatie van specifieke energie-innovaties. Deze zijn gemeten in de vorm van 65 waardenstellingen die vragen naar waarden van de respondenten rondom duurzaamheid en innovatie. Deze benadering gaat uit van houding en overtuigingen en biedt hierdoor meer stabiliteit dan traditionele onderverdelingen op sociodemografie of gedrag.

Aan de hand van deze stellingen zijn dimensies naar boven komen drijven als bepalend voor de houding ten aanzien van technologische innovatie in het domein energie. Er wordt hierbij gekeken naar de samenhang in antwoorden op de stellingen. Wanneer deze samenhang sterk is kan gesproken worden over een bepaalde houding. Die houdingen zijn weergegeven in dimensies. De zeven belangrijkste dimensies zijn als volgt te omschrijven:

Duurzaamheids-scepsis

Weinig vertrouwen in duurzame energie omdat het niets oplevert voor het milieu. Hierdoor wordt de noodzaak er niet van ingezien. Er is weinig interesse in duurzame energie omdat de mogelijkheden als beperkt en de risico's als hoog worden ingeschat. Daarnaast wordt duurzame energie als duur gezien en als een hype die weer overwaait.

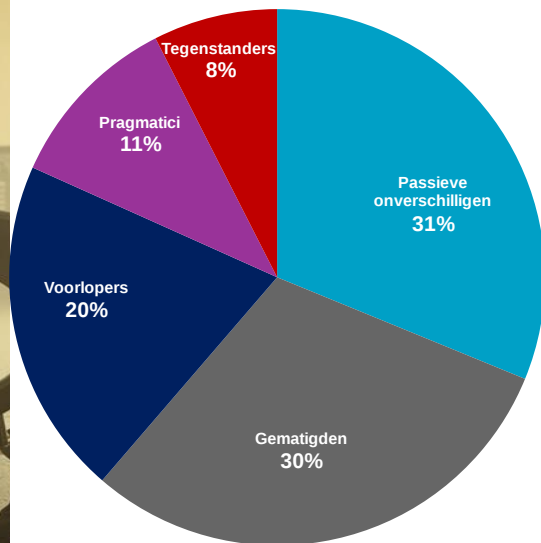
NIMBY

Not in my backyard

Angst en weerstand voor duurzame energie-installaties in de nabije woonomgeving. Hiervoor worden burgerprotesten over de nadelen van duurzame energie ondersteund, want geluidsoverlast, stank en vervuiling van uitzicht door duurzame energie-installaties zijn redenen om te verhuizen.

Milieubezorgdheid	Zorgen over de huidige toestand van het milieu, de toekomst hiervan en het opraken van fossiele brandstoffen. Het is goed dat er veel aandacht uitgaat naar klimaatverandering. Men is zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid voor het broeikaseffect en vindt dat er niet vanuit mag worden gegaan dat de technologische oplossingen het hoofd gaan bieden aan milieuproblemen.
Actiebereidheid	Geloof dat men persoonlijk invloed heeft op een meer duurzame samenleving. Dit vertaalt zich in een wens om graag eigen energie op te wekken. Hierbij worden er ook geen problemen gezien als er energie-installaties in de nabije woonomgeving worden geplaatst en is men bereid hier geringe overlast van te accepteren.
Maatschappelijk betrokken	Sterke betrokkenheid bij wat er in de maatschappij gebeurt en een gevoel van verantwoordelijkheid voor gebeurtenissen in de nabije omgeving. Er wordt verwacht dat anderen zich ook persoonlijk inzetten voor de gemeenschap. Grote bereidheid tot meedenken en praten over ontwikkelingen in de nabije woonomgeving en men wordt graag op de hoogte gehouden.
Financiële bereidheid	Bereidheid om wat extra geld uit te geven voor duurzame energie. Dit kan in de vorm van belasting of extra betalingen voor duurzame maatregelen.
Techno plus	Geloof dat technologie de oplossing is voor milieuproblematiek. Hierbij is er sterke interesse voor technologische snufjes en geen angstige houding tegenover de meeste technologische ontwikkelingen. Ook wordt er niet gedacht dat innovaties juist milieuproblemen veroorzaken.

De zeven dimensies zijn gebruikt om de burgers toe te kennen aan een bepaald segment. Binnen een segment zijn er zoveel mogelijk overeenkomstige antwoorden gevonden op de dimensies én zoveel mogelijke verschillen in houding tussen de verschillende segmenten. Bij de vorming van de segmenten is gelet op een werkbaar aantal segmenten van een aanzienlijke omvang. De volgende vijf segmenten zijn te onderscheiden:

Passieve onverschilligen houden zich niet sterk bezig met duurzaamheid en het milieu. Ze ervaren meer last van duurzame installaties maar komen hier niet tegen in actie.

Gematigden zien het belang voor duurzaamheid en een beter milieu in. Zij zijn ook bereid zelf maatregelen te nemen maar voelen hiervoor geen grote urgentie. Ze weten niet genoeg over het onderwerp en zouden meer inzicht willen in persoonlijke gevolgen.

Voorlopers zijn goed geïnformeerd over het milieu en vinden duurzaamheid erg belangrijk. Ze passen al veel maatregelen toe en staan open voor meer omdat ze het niet erg vinden in te leveren voor een beter milieu.

Pragmatici vinden aandacht voor het milieu en duurzaamheid erg belangrijk. Hierbij zien zij echter praktische nadelen zoals hoge kosten en weinig resultaat. Ze zijn eventueel bereid maatregelen te nemen maar bewaken hierbij actief het eigen belang.

Tegenstanders zien het belang van een beter milieu en duurzame maatregelen niet in. Zij nemen momenteel weinig tot geen maatregelen en geloven niet dat de maatregelen veel nut zullen hebben. Zij zullen zich verzetten tegen hinder van duurzame installaties.

De vijf segmenten verschillen in hun houding ten opzichte van de verschillende dimensies. In het overzicht hieronder zijn deze verschillen aangegeven.

	Passieve onverschilligen	Gematigden	Voorlopers	Pragmatici	Tegenstanders
Duurzaamheids- sceptis	++	- 	--- 	+	++++
NIMBY	+	- 	-- 	+++	++
Milieubezorgdheid	-	-	+++ 	++ 	---
Actiebereidheid	--	+ 	+++ 	-	----
Maatschappelijk betrokken	--	-	++ 	++ 	--
Financiële bereidheid	-	+ 	++ 	+ 	---
Techno plus	-	+ 	+ 	-	-

+++ = scoort gemiddeld zeer hoog op dimensie, ++ scoort hoog, + scoort redelijk hoog, - scoort redelijk laag, -- scoort laag, --- scoort zeer laag

 = score op dimensie draagt bij aan een positieve houding ten opzichte van innovatie voor duurzaamheid

Boven- en benedengemiddelde generieke attituden per segment	Passieve onverschilligen	Gematigden	Voorlopers	Pragmatici	Tegenstanders	% EENS
Ik kan zeker een bijdrage leveren aan een meer duurzame samenleving	↓	↑	↑	↑	↓	57%
Ik maak mij zorgen over het opraken van fossiele brandstoffen	↓	↓	↑	↑	↓	46%
Ik zie de noodzaak niet van duurzame energie	↑	↓	↓	↑	↑	17%
Ik ben niet bereid meer te betalen voor energiebesparende maatregelen	↑		↓	↑	↑	36%
Duurzame energie is in mijn ogen veel te duur voor mijn eigen portemonnee	↑	↓	↓	↑	↑	41%
Ik vind het geen probleem als er een windmolenpark nabij mijn woonomgeving komt	↓	↑	↑	↓	↓	41%
Ik heb een sterke interesse voor technologische snufjes	↓		↑	↑	↓	32%
Burgers moeten zich meer schikken naar wat de overheid zegt					↓	10%
Ik heb het idee dat de overheid niet eerlijk is over de risico's van energieopwekking in Nederland		↓		↑	↑	49%
Duurzame energieopwekking komt in Nederland niet van de grond door een wirwar aan regelgeving	↓		↑	↑		60%
De overheid zou door middel van subsidies duurzame energie moeten faciliteren	↓	↑	↑		↓	63%
Ik ben angstig voor de risico's van duurzame energie-installaties in mijn nabije omgeving	↑	↓	↓	↑	↑	14%
Ik ben goed bekend met de voor- en nadelen van duurzame energie	↓	↓	↑			27%
Ik heb het idee dat duurzame energie niets oplevert voor het milieu	↑	↓	↓	↑	↑	15%
Ik heb groot vertrouwen in de grote energieleveranciers in Nederland	↑		↓	↑		15%

↑ ↓ = significant hoger of lager dan het gemiddelde % eens onder totaal NL

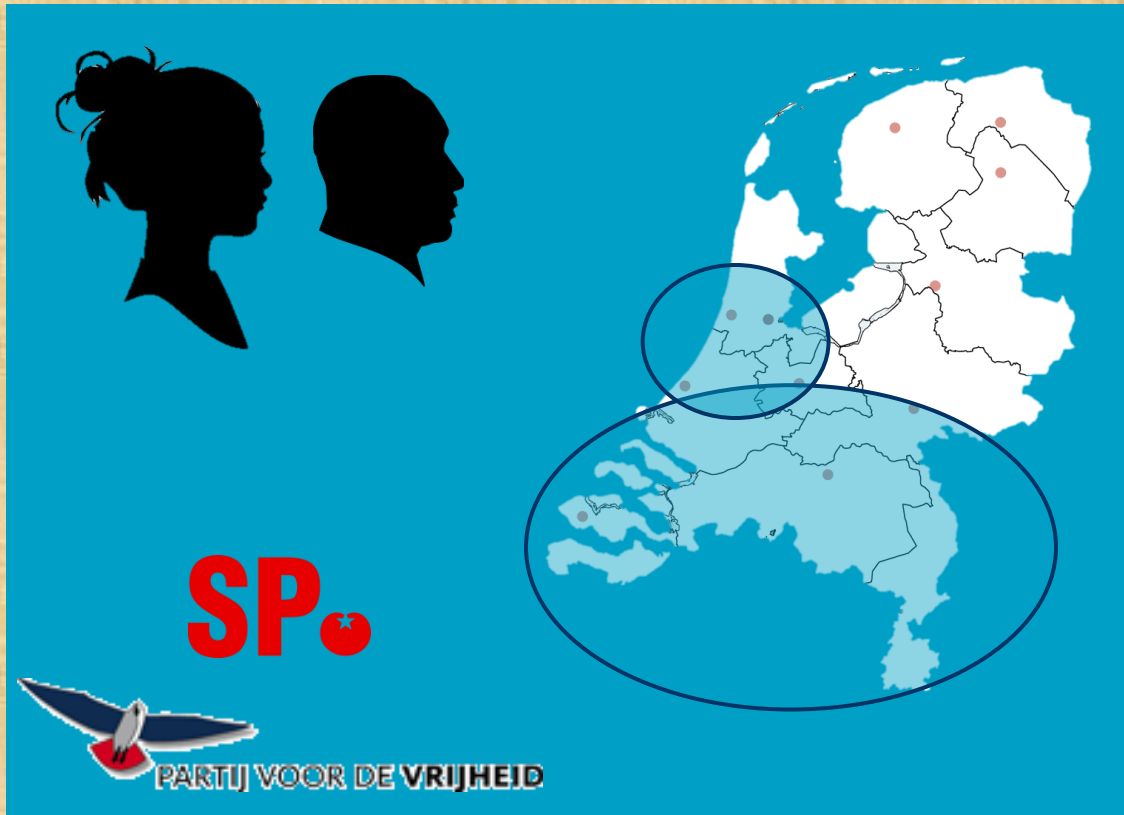
Passieve onverschilligen

Meer vrouwen dan mannen.

Oververtegenwoordiging van:

- lager opgeleiden
- modale inkomens
- Randstad
- Zuiden (Limburg, Brabant, Zeeland)
- PVV- of SP-stemmers
- niet-stemmers

Passieve onverschilligen houden zich niet sterk bezig met duurzaamheid en het milieu. Ze ervaren meer last van duurzame installaties maar komen hier niet tegen in actie.

- Meer dan de helft van de passieve onverschilligen vindt het belangrijk dat energie duurzaam wordt opgewekt. Dit aandeel is groter dan gemiddeld, net als het aandeel (een derde) dat het niet belangrijk en niet onbelangrijk vindt.

Meest genoemde voordelen duurzame energie	Meest genoemde nadelen duurzame energie
Beter voor het milieu	Duur in de aanschaf
Geld besparen in mijn eigen portemonnee	Ik verwacht dat wij meer belasting moeten betalen bij duurzame energie
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	Het duurt te lang voordat het iets oplevert
Tegengaan broeikaseffect	Onduidelijkheid of het wel echt duurzaam opgewekt is
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	Hogere energierekening

Groen = wordt vaker dan gemiddeld in de top vijf genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld in de top vijf genoemd.

Passieve onverschilligen:

- Ondervinden gemiddeld meer hinder van duurzame energie-installaties in hun nabije woonomgeving. Deze hinder bestaat uit geluid, stank, verslechterd uitzicht, schaduw(slag) van installaties (van bijvoorbeeld wiken), druk vrachtverkeer van en naar de installatie én bouwactiviteiten.
- Willen vaker dan gemiddeld niet deelnemen aan burgerinitiatieven voor duurzame energie in hun woonomgeving, coöperatie voor landelijk duurzame energie, inspraakbijeenkomsten met betrekking tot hun woonomgeving en burgerprotesten tegen duurzame energie-installaties in hun woonomgeving.

Passieve onverschilligen:

- Houden er op dit moment eerder géén rekening mee dat ze gebruik maken van duurzame energie.
- Vinden het belangrijk om zelf energie te besparen.
- Houden er op dit moment eerder wél rekening mee zelf energie te besparen.

Meest genoemde niet genomen en niet overwogen maatregelen	Reeds genomen/al aanwezige maatregelen
1.Elektrische auto aanschaffen (voor NL: 1)	1. Spaarlampen plaatsen in woning (voor NL: 1)
2.Hybride auto aanschaffen (voor NL: 2)	2. Verwarming standaard graadje lager (voor NL: 3)
3.Zonneboiler installeren (voor NL: 4)	3. Was drogen op rek i.p.v. in droger (voor NL: 4)
4.Verhuizing naar woning met groen label (voor NL: 3)	4. Ramen isoleren (voor NL: 2)
5. Warmtepomp installeren (voor NL: 5)	5. Waterbesparende douchekop installeren (voor NL: 7)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld genoemd

Gematigden

Meer mannen dan vrouwen.

Oververtegenwoordiging van:

- middenopleidingen
- tussen één en twee keer modaal inkomen
- buiten Randstad
- D66-, SP- of PVV-stemmers

Gematigden zien het belang voor duurzaamheid en een beter milieu in. Zij zijn ook bereid zelf maatregelen te nemen maar voelen hiervoor geen grote urgentie. Ze weten niet genoeg over het onderwerp en zouden meer inzicht willen in persoonlijke gevolgen.

- Een overgrote meerderheid van de gematigden vindt het belangrijk tot zeer belangrijk dat energie duurzaam wordt opgewekt. Dit is meer dan gemiddeld.

Meest genoemde voordelen duurzame energie	Meest genoemde nadelen duurzame energie
1. Beter voor het milieu (voor NL: 1)	1. Duur in de aanschaf (voor NL: 1)
2. Het tegengaan van uitputting van energiebronnen (voor NL: 2)	2. Ik verwacht dat wij meer belasting moeten betalen bij duurzame energie (voor NL: 3)
3. Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie (voor NL: 3)	3. Onduidelijkheid of het wel echt duurzaam opgewekt is (voor NL: 2)
4. De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties (voor NL: 4)	4. Het duurt te lang voordat het iets oplevert (voor NL: 4)
5. Tegengaan broeikaseffect (voor NL: 5)	5. De hoge kosten voor de overheid door subsidies (voor NL: 5)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld in de top vijf genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld in de top vijf genoemd.

Gematigden:

- Ondervinden relatief weinig hinder van duurzame energie-installaties in hun nabije woonomgeving.
- Willen deelnemen (of nemen al deel) aan burgerinitiatieven voor duurzame energie in hun woonomgeving en coöperatie voor landelijk duurzame energie.
- Willen vaker dan gemiddeld niet deelnemen aan inspraakbijeenkomsten met betrekking tot hun woonomgeving en burgerprotesten tegen duurzame energie-installaties in hun woonomgeving.

Gematigden:

- Houden er op dit moment eerder geen rekening mee dat ze gebruik maken van duurzame energie.
- Vinden het belangrijk om zelf energie te besparen.
- Houden er op dit moment eerder wel rekening mee zelf energie te besparen.

Meest genoemde niet genomen en niet overwogen maatregelen	Reeds genomen / al aanwezige maatregelen
1. Elektrische auto aanschaffen (voor NL: 1)	1. Spaarlampen plaatsen in woning (voor NL: 1)
2. Hybride auto aanschaffen (voor NL: 2)	2. Verwarming standaard graadje lager (voor NL: 3)
3. Verhuizing naar woning met groen label (voor NL: 3)	3. Was drogen op rek i.p.v. in droger (voor NL: 4)
4. Warmtepomp installeren (voor NL: 5)	4. Ramen isoleren (voor NL: 2)
5. Zonneboiler installeren (voor NL: 4)	5. Energiezuinigere apparatuur aanschaffen (voor NL: 6)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld genoemd

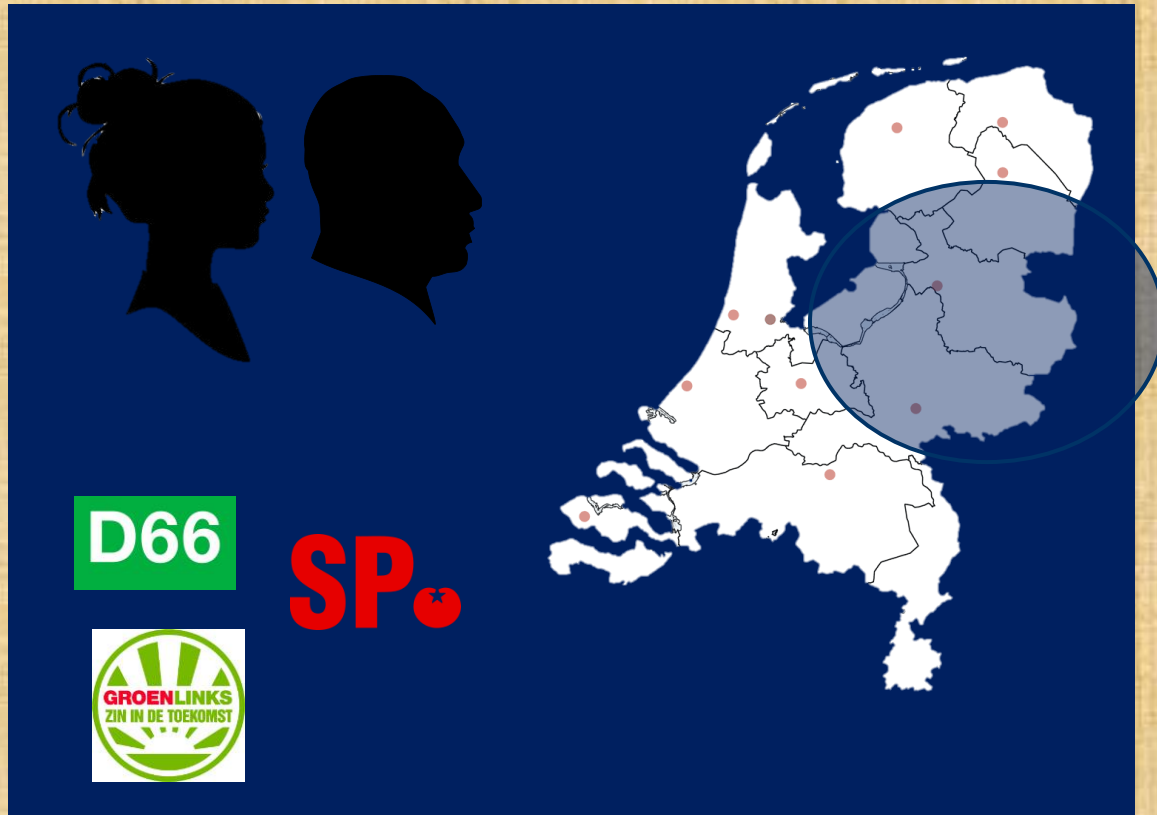
Voorlopers

Evenveel mannen als vrouwen.

Oververtegenwoordiging van:

- hoger opgeleiden
- Bovenmodaal tot twee keer modaal inkomen
- Oosten (Overijssel, Gelderland en Drenthe)
- D66-, SP- of GroenLinks-stemmers

Voorlopers zijn goed geïnformeerd over het milieu en vinden duurzaamheid erg belangrijk. Ze passen al veel maatregelen toe en staan open voor meer omdat ze het niet erg vinden in te leveren voor een beter milieu.

- Voorlopers vinden het (zeer) belangrijk dat energie duurzaam wordt opgewekt. Voornamelijk het aandeel dat aangeeft dit zeer belangrijk te vinden is aanzienlijk groter dan gemiddeld.

Meest genoemde voordelen duurzame energie	Meest genoemde nadelen duurzame energie
1. Beter voor het milieu (voor NL: 1)	1. Duur in de aanschaf (voor NL: 1)
2. Het tegengaan van uitputting van energiebronnen (voor NL: 2)	2. Onduidelijkheid of het wel echt duurzaam opgewekt is (voor NL: 2)
3. Tegengaan broeikaseffect (voor NL: 5)	3. De hoge kosten voor de overheid door subsidies (voor NL: 5)
4. De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties (voor NL: 4)	4. Het duurt te lang voordat het iets oplevert (voor NL: 4)
5. Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie (voor NL: 3)	5. Ik verwacht dat wij meer belasting moeten betalen bij duurzame energie (voor NL: 3)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld in de top vijf genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld in de top vijf genoemd.

Voorlopers:

- Ondervinden zeer weinig hinder van duurzame energie-installaties in hun nabije woonomgeving.
- Willen deelnemen (of nemen al deel) aan burgerinitiatieven voor duurzame energie in hun woonomgeving, coöperatie voor landelijk duurzame energie en inspraakbijeenkomsten met betrekking tot hun woonomgeving.
- Willen vaker dan gemiddeld niet deelnemen aan burgerprotesten tegen duurzame energie-installaties in hun woonomgeving.

Voorlopers:

- Houden er op dit moment veel rekening mee dat ze gebruik maken van duurzame energie.
- Vinden het zeer belangrijk om zelf energie te besparen.
- Houden er op dit moment veel rekening mee zelf energie te besparen.

Meest genoemde niet genomen en niet overwogen maatregelen	Reeds genomen / al aanwezige maatregelen
1. Elektrische auto aanschaffen (voor NL: 1)	1. Spaarlampen plaatsen in woning (voor NL: 1)
2. Hybride auto aanschaffen (voor NL: 2)	2. Verwarming standaard graadje lager (voor NL: 3)
3. Verhuizing naar woning met groen label (voor NL: 3)	3. Was drogen op rek i.p.v. in droger (voor NL 4)
4. Warmtepomp installeren (voor NL: 5)	4. Energiezuinigere apparatuur aanschaffen (voor NL 6)
5. Zonneboiler installeren (voor NL: 4)	5. Waterbesparende douchekop installeren (voor NL 7)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld genoemd

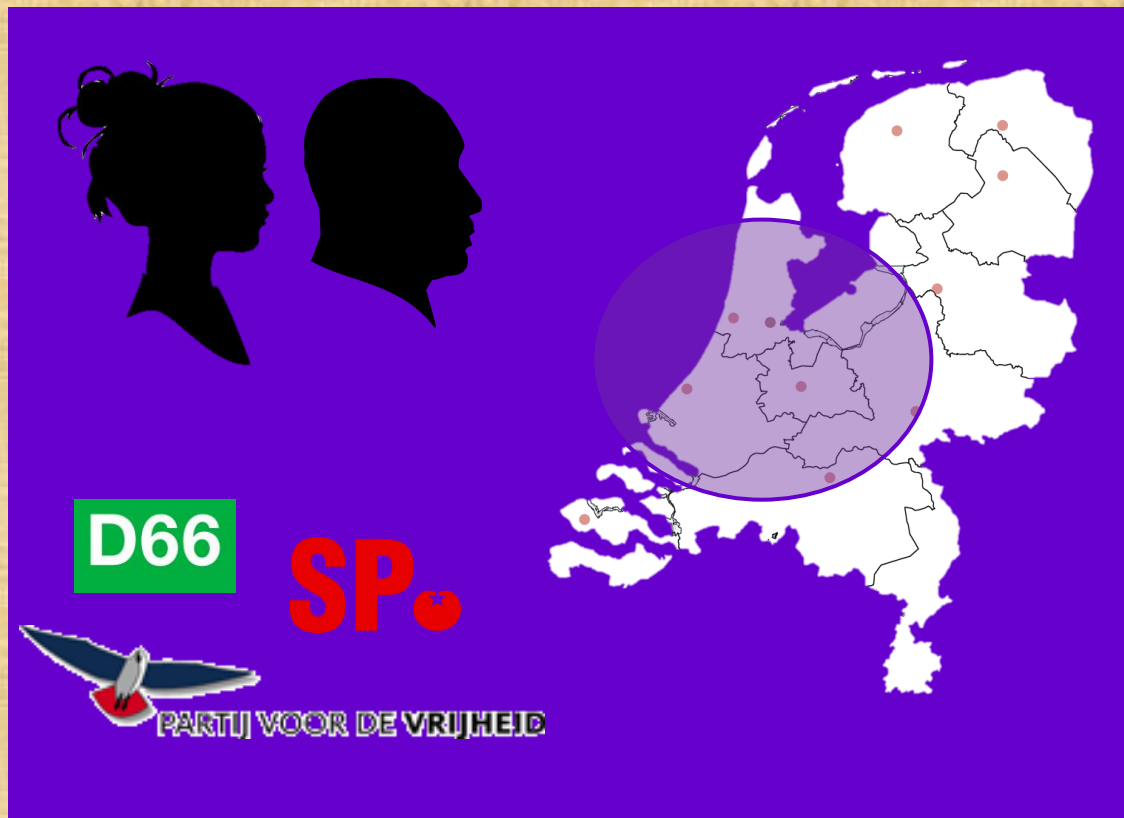
Pragmatici

Evenveel mannen als vrouwen.

Oververtegenwoordiging van:

- lager opgeleiden
- Westen (Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht)
- D66-, SP- of PVV-stemmers

Pragmatici vinden aandacht voor het milieu en duurzaamheid erg belangrijk. Hierbij zien zij echter praktische nadelen als hoge kosten en weinig resultaat. Ze zijn eventueel bereid maatregelen te nemen maar bewaken hierbij actief het eigen belang.

- Een overgroot deel van de pragmatici vindt het (zeer) belangrijk dat energie duurzaam wordt opgewekt. Het aandeel dat dit belangrijk vindt maar ook het aandeel dat het zeer onbelangrijk vindt is bij pragmatici groter dan gemiddeld.

Meest genoemde voordelen duurzame energie	Meest genoemde nadelen duurzame energie
1. Beter voor het milieu (voor NL: 1)	1. Onduidelijkheid of het wel echt duurzaam opgewekt is (voor NL: 4)
2. Het tegengaan van uitputting van energiebronnen (voor NL: 2)	2. Duur in de aanschaf (voor NL: 1)
3. Tegengaan broeikaseffect (voor NL: 5)	3. Ik verwacht dat wij meer belasting moeten betalen bij duurzame energie (voor NL: 3)
4. Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie (voor NL: 3)	4. De hoge kosten voor de overheid door subsidies (voor NL: 5)
5. De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties (voor NL: 4)	5. Het duurt te lang voordat het iets oplevert (voor NL: 4)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld in de top vijf genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld in de top vijf genoemd.

Pragmatici:

- Ondervinden bovengemiddelde hinder van duurzame energie-installaties in de vorm van geluid, verslechterd zicht en drukte van vrachtverkeer van en naar de installatie (geen bouwverkeer).
- Willen vaker dan gemiddeld betrokken zijn bij burgerinitiatieven voor duurzame energie in hun woonomgeving, coöperaties voor landelijk duurzame energie, inspraakbijeenkomsten met betrekking tot hun woonomgeving en burgerprotesten tegen duurzame energie-installaties in hun woonomgeving.

Pragmatici:

- Houden er op dit moment eerder wél rekening mee dat ze gebruik maken van duurzame energie.
- Vinden het belangrijk om zelf energie te besparen.
- Houden er op dit moment eerder wél rekening mee zelf energie te besparen.

Meest genoemde niet genomen en niet overwogen maatregelen	Reeds genomen / al aanwezige maatregelen
1. Hybride auto aanschaffen (voor NL: 2)	1. Verwarming standaard graadje lager (voor NL: 3)
2. Elektrische auto aanschaffen (voor NL: 1)	2. Spaarlampen plaatsen in woning (voor NL: 1)
3. Zonneboiler installeren (voor NL: 4)	3. Energiezuinigere apparatuur aanschaffen (voor NL: 6)
4. Verhuizing naar woning met groen label (voor NL: 3)	4. HR-/HR++-ketel installeren (voor NL: 5)
5. Warmtepomp installeren (voor NL: 5)	5. Was drogen op rek i.p.v. droger (voor NL: 4)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld genoemd

Tegenstanders

Evenveel mannen als vrouwen.

Oververtegenwoordiging van:

- lager opgeleiden
- minimum en beneden modaal inkomen
- PVV of SGP
- niet-stemmers

Ondervertegenwoordiging van:

- Zuiden (Limburg, Brabant, Zeeland)

Tegenstanders zien het belang van een beter milieu en duurzame maatregelen niet in.

Zij nemen momenteel weinig tot geen maatregelen en geloven niet dat de maatregelen veel nut zullen hebben. Zij zullen zich verzetten tegen hinder door duurzame installaties.

- De tegenstanders vinden het niet belangrijk tot zeer onbelangrijk of energie duurzaam wordt opgewekt. Het aandeel dat dit onbelangrijk tot zeer onbelangrijk vindt is bij de tegenstanders groter dan gemiddeld.

Meest genoemde voordelen duurzame energie	Meest genoemde nadelen duurzame energie
1. Geld besparen in mijn eigen portemonnee (voor NL: 6)	1. Onduidelijkheid of het wel echt duurzaam opgewekt is (voor NL: 2)
2. Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie (voor NL: 3)	2. Het kost de maatschappij volgens mij meer dan het oplevert (voor NL: 7)
3. Grip houden op mijn energie rekening (voor NL: 8)	3. Duur in de aanschaf (voor NL: 1)
4. Minder afhankelijk van grote energieleveranciers (voor NL: 7)	4. Hogere energierekening (voor NL: 6)
5. Het tegengaan van uitputting van energiebronnen (voor NL: 2)	5. Ik verwacht dat wij meer belasting moeten betalen bij duurzame energie (voor NL: 3)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld in de top vijf genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld in de top vijf genoemd.

Tegenstanders:

- Ondervinden gemiddelde hinder van duurzame energie-installaties in hun nabije woonomgeving.
- Willen niet deelnemen aan burgerinitiatieven voor duurzame energie in hun woonomgeving, coöperatie voor landelijk duurzame energie en inspraakbijeenkomsten met betrekking tot hun woonomgeving.
- Willen vaker dan gemiddeld wel deelnemen aan burgerprotesten tegen duurzame energie-installaties in hun woonomgeving.

Tegenstanders:

- Houden er op dit moment helemaal géén rekening mee of zij gebruik maken van duurzame energie.
- Vinden het niet belangrijk om zelf op energie te besparen.
- Houden er op dit moment géén rekening mee zelf energie te besparen.

Meest genoemde niet genomen en niet overwogen maatregelen	Meest genoemde reeds genomen / al aanwezige maatregelen
1. Hybride auto aanschaffen (voor NL: 2)	1. Spaarlampen plaatsen in woning (voor NL: 1)
2. Elektrische auto aanschaffen (voor NL: 1)	2. Verwarming standaard graadje lager (voor NL: 3)
3. Verhuizing naar woning met groen label (voor NL: 3)	3. Ramen isoleren (voor NL: 2)
4. Zonneboiler installeren (voor NL: 4)	4. Was drogen op rek i.p.v. in droger (voor NL: 4)
5. App of display behorende bij slimme meter installeren (voor NL: 6)	5. Waterbesparende douchekop installeren (voor NL: 7)

Groen = wordt vaker dan gemiddeld genoemd, rood = wordt minder vaak dan gemiddeld genoemd

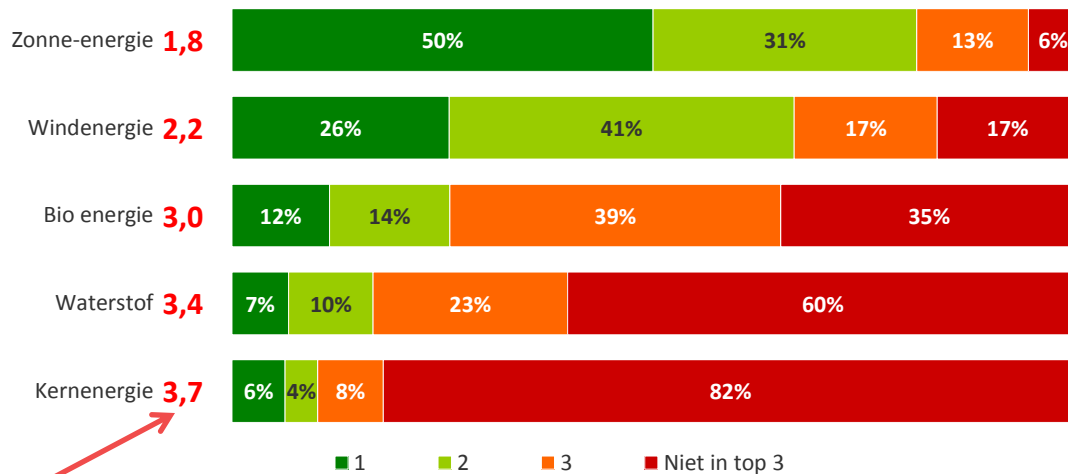
Alternatieve energiebronnen

Zonne-energie is het meest populaire alternatief voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen. Bij maar liefst 94% van de burgers staat zonne-energie in de top 3.

Voorlopers prefereren zonne-energie als alternatief voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen. Bij passieve onverschilligen is dit in mindere mate het geval. Op de tweede plaats gaat de voorkeur uit naar windenergie. Dit geldt voor alle segmenten behalve tegenstanders, bij hen staat bio-energie op de tweede plaats. Bio-energie staat bij andere segmenten echter op de derde plaats.

De rode getallen geven het gemiddelde aan, waarbij 1 staat op nummer 1 in de top 3, en 3 staat voor nummer 3 in de top 3.

Welke van de volgende alternatieve manieren van energieopwekking vind je het beste alternatief op energieopwekking uit fossiele brandstoffen? Maak een top 3 (n=1.021)

Top 3	Passieve onverschilligen (n = 308)	Gematigden (n = 238)	Voorlopers (n = 245)	Pragmatici (n = 162)	Tegenstanders (n = 68)
1	Zonne-energie (39%)	Zonne-energie (54%)	Zonne-energie (63%)	Zonne-energie (48%)	Zonne-energie (41%)
2	Windenergie (30%)	Windenergie (49%)	Windenergie (51%)	Windenergie (44%)	Bio-energie (23%)
3	Bio-energie (32%)	Bio-energie (43%)	Bio-energie (44%)	Bio-energie (40%)	Waterstof (19%)

Op de volgende sheets worden nader ingegaan op de resultaten per alternatief voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen.

De alternatieven worden besproken in volgorde van preferentie: **zonne-energie, windenergie, Bio-energie, waterstof en kernenergie**. Per alternatief voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen wordt ingegaan op:

- Spontane associaties bij de verschillende alternatieve energiebronnen.
- Geholpen voor- en nadelen van de alternatieve energiebronnen. *(N.B: aan de deelnemers zijn de alternatieve energiebronnen kort uitgelegd zodat er een helder en eenduidig begrip is van de vragen. Deze toelichtingen worden bij de resultaten weergegeven.)*
- Mening over het uitgewerkte concept voor de alternatieve energiebronnen. *(N.B: aan de deelnemers zijn concepten voorgelegd waarin de alternatieve energiebronnen worden toegepast. Dit om beter toe te kunnen lichten wat een alternatieve energiebron nou daadwerkelijk inhoudt. De concepten worden op een volgende sheet weergegeven).*
- Bij specifieke marktproducten is gekeken naar de potentiële interesse in het product.

Tot slot wordt ingegaan op **CO₂-opslag** en **eigen energie** (collectieve warmtenetten) en **kosten** voor energieopwekking in Nederland.

In het onderzoek zijn de alternatieven op de volgende wijze kort toegelicht:

- **Zonne-energie:** Energieopwekking uit zonnestraling via zonnepanelen en zonneboilers.
- **Wind energie:** Energieopwekking vanuit wind via windturbines/-molens op land en/of op zee.
- **Bio-energie:** Energieopwekking vanuit de verwerking van natuurlijke materialen als gras, riet, hout, bladeren, mest en slib.
- **Waterstof:** Energieopwekking vanuit verbranding van waterstof, die eerder opgewekt wordt door middel van andere duurzame energieopwekking.
- **Kernenergie:** Energieopwekking vanuit warmte die vrijkomt bij nucleaire processen (atoomkernen) via een kerncentrale.

In de vragenlijst wordt voor elke vorm van energieopwekking eerst gevraagd naar de eerste associatie bij de specifieke, alternatieve energieopwekking. De deelnemers hebben dan alleen bovenstaande korte toelichting op de verschillende energieopwekkingen het begin van de vragenlijst gelezen. Na de vraag over de eerste associaties worden de alternatieve energieopwekkingen nader toegelicht om te waarborgen dat de deelnemers helder voor ogen hebben waar de volgende vragen over worden gesteld.

Zonne-energie

Zonne-energie wordt door burgers vooral geassocieerd met energieopwekking met behulp van *zonnepanelen*. Zonne-energie wordt positief beoordeeld. Zo associeert men zonne-energie met *duurzaam* en *goed*. Een klein deel associeert zonne-energie ook met *lelijk*. Dit heeft wellicht te maken met de zichtbaarheid van de zonnepanelen.

Toelichting: Door middel van een open vraag konden burgers aangeven waarmee zij zonne-energie associëren. De afbeelding hierboven toont de associaties. Hoe groter het woord wordt afgebeeld, hoe vaker het woord is genoemd door burgers.

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Zonne-energie wordt opgewekt door middel van zonlicht en warmte. Deze manier van energieopwekking wordt gezien als een van de duurzame alternatieven voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen. Met zonnepanelen kan zonlicht worden omgezet in stroom en met zonnecollectoren en een zonneboiler kan warmte worden opgewekt. Zowel in het bedrijfsleven als in persoonlijke huishoudens wordt het opwekken van zonne-energie gebruikt.

De grootste voordelen van zonne-energie zijn volgens burgers de beperkte milieubelasting en de mogelijkheid om de eigen energie op te wekken.

Een ander belangrijk voordeel is dat er geen eindige bronnen worden gebruikt en daarmee de uitputting van energiebronnen wordt tegengegaan. Voor passieve onverschilligen komt dit voordeel echter ná het voordeel dat zij geld besparen bij gebruik van zonne-energie.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van zonne-energie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 132)
Beter voor het milieu	56
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	42
Geld besparen in mijn eigen portemonnee	38
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	30
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	30

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van zonne-energie? (in %)	Gematigden (n = 124)
Beter voor het milieu	60
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	53
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	48
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	41
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	38

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van zonne-energie? (in %)	Voorlopers (n = 121)
Beter voor het milieu	74
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	66
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	59
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	54
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	52

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van zonne-energie? (in %)	Pragmatici (n = 70)
Beter voor het milieu	55
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	53
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	41
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	40
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	36

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van zonne-energie? (in %)	Tegenstanders (n = 28)
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	50
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	40
Beter voor het milieu	33
Minder afhankelijk van grote energieleveranciers	33
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	31

Het grootste nadeel van zonne-energie zijn de wisselende weersomstandigheden in Nederland. Deze maken dat opwekking van zonne-energie te afhankelijk is. Een ander nadeel is dat momenteel slechts een beperkte groep van zonne-energie gebruik kan maken. Verder ziet men eigenlijk maar weinig nadelen van zonne-energie. Tegenstanders en pragmatici zijn het daar echter niet mee eens. Tegenstanders vinden de prijs voor zonne-energie te hoog. Pragmatici vinden vooral het uiterlijk van de energie-installaties lelijk.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van zonne-energie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 132)
Ik zie hier geen nadelen in	38
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weeromstandigheden	33
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	24
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	22
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	22

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van zonne-energie? (in %)	Gematigden (n = 124)
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weeromstandigheden	39
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	35
Ik zie hier geen nadelen in	28
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	21
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	14

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van zonne-energie? (in %)	Voorlopers (n = 121)
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weeromstandigheden	38
Ik zie hier geen nadelen in	35
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	26
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	16
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	11

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van zonne-energie? (in %)	Pragmatici (n = 70)
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weeromstandigheden	38
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	34
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	32
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	26
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	22

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van zonne-energie? (in %)	Tegenstanders (n = 28)
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	35
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weeromstandigheden	32
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	31
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	27
Ik zie hier geen nadelen in	26

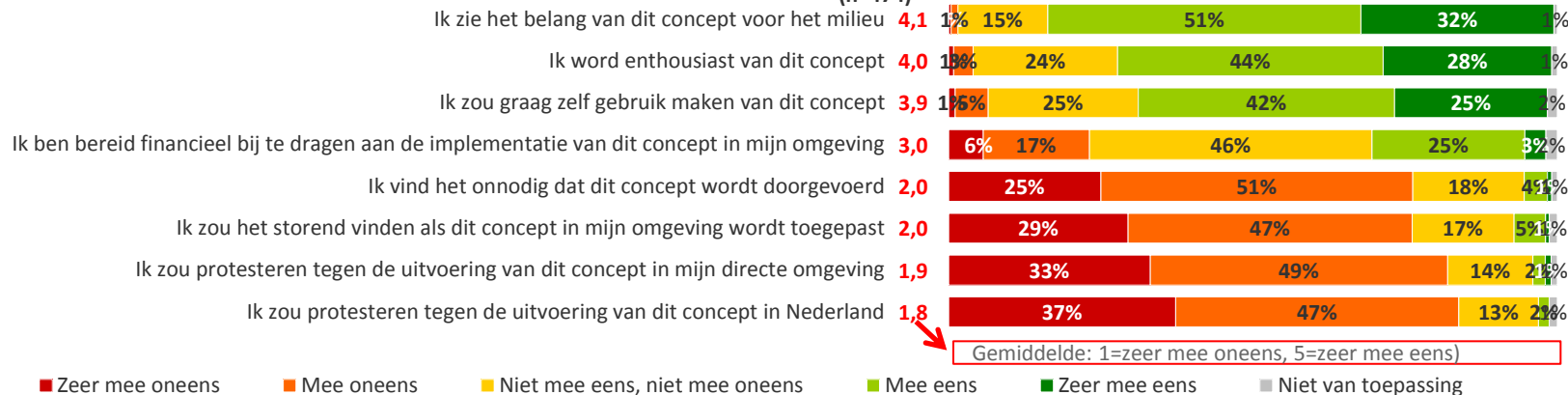

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Zonnepanelen zijn bekend als losse platen op daken, gevels of in het vrije veld. Bij geïntegreerde zonnepanelen is het zonnepaneel opgenomen in bouwmaterialen voor dakbedekking, gevelbedekking, integratie in kassen en infrastructurele bouwwerken. Het doel van deze geïntegreerde zonnepanelen is om ze minder zichtbaar te laten zijn of juist bewust als architectonisch element in te zetten. In de afbeelding hierboven zie je enkele toepassingen van geïntegreerde zonnepanelen bij gebouwen en huizen.

Hieronder staan een aantal stellingen over geïntegreerde zonnepanelen. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent?

(n=474)

Het concept van geïntegreerde zonnepanelen wordt positief ontvangen. Men ziet het belang van het concept voor het milieu, wordt er enthousiast van en zou graag zelf gebruik willen maken van het concept. Het concept wordt ook als nuttig gezien. Er zijn maar weinig burgers die aangeven te zullen protesteren tegen de uitvoering van het concept, of het concept in het geval van toepassing als storend te zullen ervaren.

Hieronder staan een aantal stellingen over geïntegreerde zonnepanelen. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (GEMIDDELDE, 1= zeer mee oneens, 5= zeer mee eens)

Ik zie het belang van dit concept voor het milieu

Passieve
onverschilligen
(n = 132)

Gematigden
(n = 124)

Voorlopers
(n = 121)

Pragmatici
(n = 70)

Tegenstanders
(n = 28)

3,8

4,2

4,6

4,0

3,5

Ik word enthousiast van dit concept

3,6

4,0

4,5

4,0

3,1

Ik zou graag zelf gebruik maken van dit concept

3,5

4,0

4,4

3,7

3,0

Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving

2,7

3,1

3,5

3,1

1,9

Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd

2,4

1,9

1,6

2,2

2,4

Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast

2,4

1,8

1,5

2,4

2,5

Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving

2,4

1,7

1,4

2,1

2,1

Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland

2,3

1,6

1,3

2,0

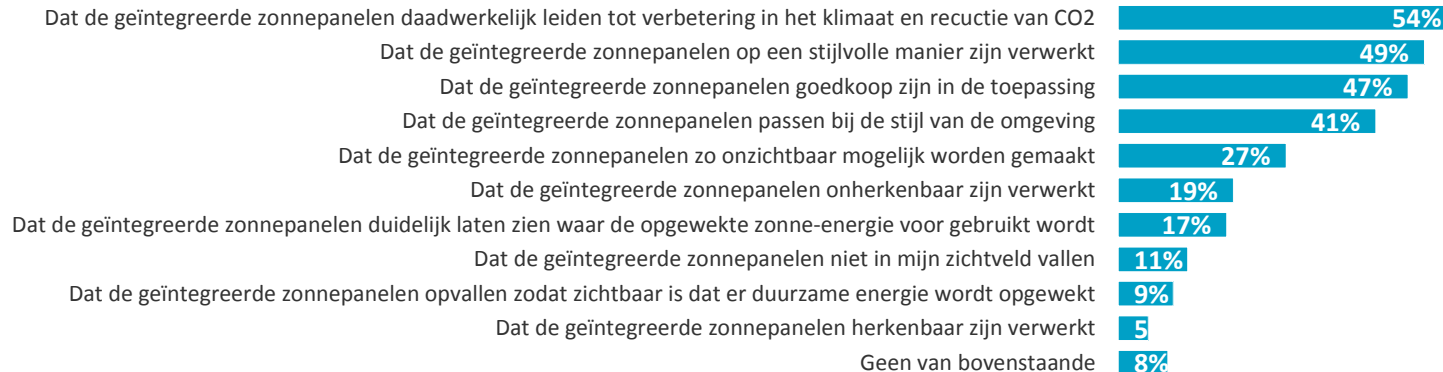
2,1

Het zijn vooral de voorlopers die enthousiast zijn over het concept, in de eerste plaats vanwege het belang voor het milieu. Zij geven vaker aan hier daadwerkelijk gebruik van te zullen maken. Passieve onverschilligen en tegenstanders zijn minder enthousiast. Samen met de pragmatici geven zij relatief vaker aan zich te zullen storen als de geïntegreerde zonnepanelen in hun omgeving zouden worden toegepast en dat zij zullen protesteren wanneer deze in Nederland wordt doorgevoerd.

Stel je voor dat geïntegreerde zonnepanelen worden toegepast in jouw leefomgeving (in de buurt van je huis of je werk).

Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (n=474)

Voorwaarde voor de uitvoering van het concept voor geïntegreerde zonnepanelen is dat deze daadwerkelijk zullen leiden tot duurzaamheid. Ook vindt men dat deze stijlvol zouden moeten worden verwerkt en dus zo weinig mogelijk zichtbaar moeten zijn en moeten passen bij de stijl van de omgeving. Verder is betaalbaarheid een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van geïntegreerde zonnepanelen in de leefomgeving van burgers.

Stel je voor dat geïntegreerde zonnepanelen worden toegepast in jouw leefomgeving (in de buurt van je huis of je werk). Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (in %)

	Passieve onverschilligen (n = 132)	Gematigden (n = 124)	Voorlopers (n = 121)	Pragmatici (n = 70)	Tegenstanders (n = 28)
Dat de geïntegreerde zonnepanelen daadwerkelijk leiden tot verbetering in het klimaat en recutie van CO ₂	36	60	78	50	23
Dat de geïntegreerde zonnepanelen op een stijlvolle manier zijn verwerkt	49	51	52	51	22
Dat de geïntegreerde zonnepanelen goedkoop zijn in de toepassing	43	42	49	58	44
Dat de geïntegreerde zonnepanelen passen bij de stijl van de omgeving	33	45	44	53	26
Dat de geïntegreerde zonnepanelen zo onzichtbaar mogelijk worden gemaakt	31	23	12	44	48
Dat de geïntegreerde zonnepanelen onherkenbaar zijn verwerkt	15	15	17	30	29
Dat de geïntegreerde zonnepanelen duidelijk laten zien waar de opgewekte zonne-energie voor gebruikt wordt	16	23	20	12	5
Dat de geïntegreerde zonnepanelen niet in mijn zichtveld vallen	17	5	5	19	24
Dat de geïntegreerde zonnepanelen opvallen zodat zichtbaar is dat er duurzame energie wordt opgewekt	6	7	16	6	6
Geen van bovenstaande	15	3	3	5	25
Dat de geïntegreerde zonnepanelen herkenbaar zijn verwerkt	3	5	8	3	4

Voorlopers zien duurzaamheid als een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van geïntegreerde zonnepanelen. Zij geven relatief vaker aan dat de geïntegreerde zonnepanelen daadwerkelijk moeten leiden tot duurzaamheid en dat de panelen ook gezien mogen worden. Minder vaak vinden zij dat de panelen onzichtbaar moeten worden gemaakt. Pragmatici en tegenstanders zijn het daar niet mee eens. Zij vinden juist vaker dat de zonnepanelen niet zichtbaar mogen zijn en geven, net als de passieve onverschilligen, vaker aan dat deze zich niet in hun zichtveld mogen bevinden.

Windenergie

Windenergie wordt door burgers vooral geassocieerd met energieopwekking met behulp van *windmolens*. Ook vind men windmolens passen bij de Nederlandse weersomstandigheden. Zo geeft men aan dat er in Nederland altijd wel *wind* staat. Windenergie wordt gezien als *schoon* en *goed voor het milieu*. Enkele nadelen die worden genoemd zijn *lelijk* (het uiterlijk van de windmolens) en *lawaai*.

Toelichting: Door middel van een open vraag konden burgers aangeven waarmee zij windenergie associëren. De afbeelding hierboven toont de associaties. Hoe groter het woord wordt afgebeeld, hoe vaker het woord is genoemd door burgers.

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Windenergie wordt opgewekt door middel van beweging van wind. Deze manier van energieopwekking wordt gezien als een van de duurzame alternatieven voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen. Met windmolens kan wind worden omgezet in energie. Windmolens die elektrische energie opwekken staan vaak in grotere aantallen in windmolenparken op land of zee. Deze windmolens worden ook wel windturbines of windenergieconvertoren genoemd.

De grootste voordelen van windenergie zijn de beperkte milieubelasting en het besparen van eindige energie-bronnen. Ook vinden burgers dat windenergie ervoor zorgt dat er minder afhankelijkheid ontstaat van andere landen en dat door het gebruik van wind-energie het broeikaseffect wordt tegengegaan.

Tegenstanders vinden vaker dat windenergie nauwelijks voordelen oplevert. Aansluitend hierop noemen zij relatief minder vaak dat windenergie beter is voor het milieu.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van windenergie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 168)
Beter voor het milieu	48
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	38
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	38
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	32
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	28

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van windenergie? (in %)	Gematigden (n = 112)
Beter voor het milieu	67
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	57
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	50
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	47
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	43

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van windenergie? (in %)	Voorlopers (n = 121)
Beter voor het milieu	73
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	66
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	66
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	51
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	47

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van windenergie? (in %)	Pragmatici (n = 85)
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	55
Beter voor het milieu	47
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	40
De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties	33
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	32

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van windenergie? (in %)	Tegenstanders (n = 34)
Ik zie hier geen voordelen in	44
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	36
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	26
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	20
Beter voor het milieu	16

De afhankelijkheid van weersomstandigheden bij het opwekken van de energie is het grootste nadeel van windenergie. Vooral voorlopers noemen dit nadeel. Verder geven burgers aan dat het uiterlijk van energie-installaties een groot nadeel is. Vooral voor pragmatici is het uiterlijk belangrijk.

Tegenstanders, die weinig positief zijn over windenergie, vinden vooral dat de opwekking van energie de natuur verstoort, geluidsoverlast oplevert en het de maatschappij meer kost dan oplevert.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van windenergie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 168)
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	28
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weersomstandigheden	25
Het levert geluidsoverlast	22
De opwekking verstoort de natuur	18
Het kost de maatschappij volgens mij meer dan het oplevert	18

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van windenergie? (in %)	Gematigden (n = 112)
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weersomstandigheden	36
Het levert geluidsoverlast	30
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	28
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	22
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	20

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van windenergie? (in %)	Voorlopers (n = 121)
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weersomstandigheden	46
Het levert geluidsoverlast	38
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	33
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	21
De opwekking verstoort de natuur	21

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van windenergie? (in %)	Pragmatici (n = 85)
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	40
Het levert geluidsoverlast	40
De opwekking verstoort de natuur	30
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weersomstandigheden	25
Het kost de maatschappij volgens mij meer dan het oplevert	24

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van windenergie? (in %)	Tegenstanders (n = 34)
De opwekking verstoort de natuur	51
Het levert geluidsoverlast	44
Het kost de maatschappij volgens mij meer dan het oplevert	43
De energie installaties die hierbij horen zien er lelijk uit	40
De opwekking is te afhankelijk van wisselende weersomstandigheden	21

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

HOLLANDSE ZEESTROOM

Nederland investeert steeds meer in het opwekken van eigen stroom. Hiervoor worden onder andere windmolenparken op zee ontwikkeld voor de kust van Zeeland, Noord-Holland en Zuid-Holland. Deze windmolenparken maken het mogelijk om elektriciteit aan te bieden die opgewekt is op onze eigen Noordzee, de zogenaamde Hollandse Zeestroom. Zo weten consumenten precies waar de energie vandaan komt die zij gebruiken en weten zij zeker dat die duurzaam opgewekt is.

Hieronder volgt een aantal stellingen over Hollandse Zeestroom.
Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (n=522)

Het concept Hollandse Zeestroom wordt positief ontvangen. De voordelen ervan voor het milieu worden door een ruime meerderheid van de burgers gezien. Ook zou ruim de helft van de burgers zelf graag gebruik maken van energie die is opgewekt via deze methode. Circa een kwart zou zich echter wel storen aan het concept wanneer dit in hun omgeving wordt uitgevoerd. Ruim een tiende van de burgers ziet het concept als onnodig en zou protesteren wanneer dit concept zou worden doorgevoerd.

Hieronder volgt een aantal stellingen over Hollandse Zeestroom.
Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent?
(GEMIDDELDE, 1= zeer mee oneens, 5= zeer mee eens)

	Passieve onverschilligen (n = 168)	Gematigden (n = 112)	Voorlopers (n = 121)	Pragmatici (n = 85)	Tegenstanders (n = 34)
Ik zie het belang van dit concept voor het milieu	3,4	3,9	4,4	3,6	2,5
Ik zou graag zelf gebruik maken van de op deze manier opgewekte energie	3,2	3,7	4,1	3,3	2,5
Ik word enthousiast van dit concept	3,1	3,6	4,1	3,2	2,0
Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast	3,1	2,6	2,1	3,3	3,7
Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving	2,6	2,8	3,4	2,6	1,7
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving	2,8	2,3	2,0	3,1	3,5
Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd	2,8	2,2	1,8	2,8	3,6
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland	2,7	2,1	1,7	2,7	3,3

Het zijn vooral voorlopers en gematigden die het concept enthousiast ontvangen. Zij geven dit vaker aan en dat zij hier daadwerkelijk gebruik van zullen maken. Dit omdat zij relatief vaker het belang ervan zien voor het milieu. Passieve onverschilligen, pragmatici en tegenstanders zijn minder enthousiast. Vaker geven zij aan het concept als storend te ervaren en te zullen protesteren als het concept wordt uitgevoerd.

Stel je voor dat jouw huis zou worden voorzien met Hollandse Zeestroom.

Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (n=522)

De belangrijkste voorwaarde voor de uitvoering van het concept Hollandse Zeestroom is dat de stroom niet duurder is dan gewone stroom. Verder wordt genoemd dat de stroom daadwerkelijk duurzaam moet zijn, onder andere doordat de stroom de natuur niet verstoort of schaadt en doordat de stroom daadwerkelijk leidt tot een beter klimaat en de reductie van CO₂. Ook is onzichtbaarheid een belangrijke voorwaarde bij Hollandse Zeestroom. Zo geeft slechts 5% van de burgers aan dat de windparken te zien mogen zijn vanaf de kust.

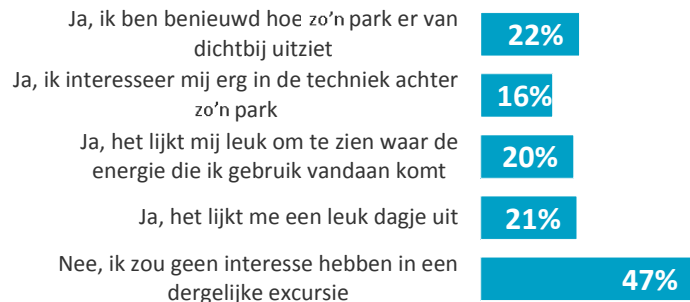

Stel je voor dat jouw huis zou worden voorzien met Holland stroom. Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 168)	Gematigden (n = 112)	Voorlopers (n = 121)	Pragmatici (n = 85)	Tegenstanders (n = 34)
Dat de Hollandse Zeestroom niet duurder is dan gewone stroom	40	63	54	57	41
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt op een dusdanige wijze dat de natuur niet wordt verstoord of er schade aan ondervindt	24	55	80	48	32
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt op een dusdanige wijze dat bewoners in de buurt van het windpark geen overlast ondervinden	34	51	63	48	34
Dat de Hollandse Zeestroom daadwerkelijk leidt tot verbetering in het klimaat en reductie van CO ₂	23	51	74	54	23
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt op een dusdanige wijze dat scheepvaart geen overlast ondervinden van het windpark	21	29	31	38	14
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt in windparken die niet te zien zijn vanaf de kust	19	15	20	36	34
Dat de Hollandse Zeestroom wordt gepresenteerd als een duurzaam product	14	27	30	21	4
Dat de Hollandse Zeestroom wordt gepresenteerd als een Nederlands product	14	20	12	19	6
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt in windparken die ik kan bezoeken met een excursie	5	10	6	11	0
Dat de Hollandse Zeestroom wordt opgewekt in windparken die wel te zien zijn vanaf de kust	4	3	6	11	4
Geen van bovenstaande	26	4	0	7	31

Vooral gematigden vinden de prijs van stroom die opgewekt is via het concept Hollandse stroom belangrijk. Bij passieve onverschilligen is dit relatief minder vaak het geval. Voorlopers vinden vooral dat windenergie geen overlast moet veroorzaken zowel voor de natuur als voor bewoners. Ook vinden zij relatief vaker dat het concept moet leiden tot een beter milieu en dit ook zo gepresenteerd moet worden.

Bij Hollandse Zeestroom is het ook mogelijk om op excursie naar het windmolenpark op zee te gaan. Zou je interesse hebben in een dergelijke excursie? (n=522)

Zou je interesse hebben in een dergelijke excursie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 168)	Gematigden (n = 112)	Voorlopers (n = 121)	Pragmatici (n = 85)	Tegenstanders (n = 34)
Ja, ik ben benieuwd hoe zo'n park er van dichtbij uitziet	20	28	24	16	12
Ja, ik interesseer mij erg in de techniek achter zo'n park	12	13	28	10	13
Ja, het lijkt mij leuk om te zien waar de energie die ik gebruik vandaan komt	17	25	29	17	0
Ja, het lijkt me een leuk dagje uit	21	14	23	29	20
Nee, ik zou geen interesse hebben in een dergelijke excursie	53	41	35	49	71

Ruim de helft van de burgers geeft aan geïnteresseerd te zijn in een excursie naar het windmolenpark op zee bij Hollandse Zeestroom. Het zijn vooral de voorlopers die (inhoudelijk) geïnteresseerd zijn. Zo geven zij relatief vaker aan dat ze benieuwd zijn naar de techniek achter een windmolenparken lijkt het hen leuk om te zien waar hun energie vandaan komt. Gematigden zijn vooral vaker benieuwd naar hoe een windmolenpark er van dichtbij uitziet.

Tegenstanders zijn relatief weinig geïnteresseerd. Bijna driekwart geeft aan geen interesse te hebben in een dergelijke excursie.

Bio-energie

Bio-energie wordt door burgers vooral geassocieerd met *natuurlijk*. Zo noemen burgers *mest, afval, biologisch* en *groen* wanneer hen wordt gevraagd naar hun associaties.

Ook wordt genoemd dat bio-energie *opgewekt* wordt. Over het algemeen lijken burgers positieve associaties te hebben bij Bio-energie.

Toelichting: Door middel van een open vraag konden burgers aangeven waarmee zij bio-energie associëren. De afbeelding hierboven toont de associaties. Hoe groter het woord wordt afgebeeld, hoe vaker het woord is genoemd door burgers.

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Bio-energie is elektriciteit, warmte, gas of brandstof die gewonnen wordt uit organisch materiaal, ook wel biomassa genoemd. Dit is bijvoorbeeld hout, groente-, fruit- en tuinafval, rioolslib en mest. Deze manier van energieopwekking wordt gezien als een van de duurzame alternatieven op energieopwekking uit fossiele brandstoffen. Elektriciteit kan worden opgewekt door biomassa te verbranden in elektriciteitscentrales en afvalverbrandingsinstallaties. Gas kan worden gewonnen door plantenresten samen met mest en rioolslib te vergisten of te vergassen. Dit biogas kan worden gebruikt om warmte of elektriciteit op te wekken of om in aardgas om te zetten. Biobrandstoffen als biodiesel en bio-ethanol kunnen uit biomassa worden gemaakt om vervolgens te vermengen met gewone benzine en diesel. De Nederlandse overheid stimuleert bio-energie in de vorm van elektriciteit en groen gas en heeft benzine- en dieselleveranciers verplicht om biobrandstof bij te mengen.

De grootste voordelen van bio-energie zijn de beperkte milieubelasting, het tegengaan van uitputting van energiebronnen en de onafhankelijkheid van andere landen voor energie.

Het tegengaan van uitputting wordt vooral belangrijk gevonden door voorlopers en door pragmatici. Gematigden vinden de onafhankelijkheid vaker belangrijk. Passieve onverschilligen zien bij het gebruik van bio-energie vaker als voordeel dat ze geld kunnen besparen.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van Bio-energie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 133)
Beter voor het milieu	39
Minder afhankelijk van grote energieleveranciers	29
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	27
Geld besparen in mijn eigen portemonnee	24
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	24

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van Bio-energie? (in %)	Gematigden (n = 119)
Beter voor het milieu	51
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	47
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	40
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	35
De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties	28

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van Bio-energie? (in %)	Voorlopers (n = 106)
Beter voor het milieu	57
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	52
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	52
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	45
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	44

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van Bio-energie? (in %)	Pragmatici (n = 89)
Beter voor het milieu	54
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	52
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	39
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	35
De mogelijkheid om je eigen energie op te wekken	33

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van Bio-energie? (in %)	Tegenstanders (n = 28)
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	32
Minder afhankelijk van grote energieleveranciers	31
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	26
Beter voor het milieu	23
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	22

Stankoverlast wordt door alle segmenten in de top 3 genoemd van nadelen van bio-energie. Vooral voor pragmatici is stank een groot nadeel. Verder wordt genoemd dat slechts een beperkte groep van bio-energie gebruik kan maken.

Bij passieve onverschilligen is deze beperking het grootste nadeel van bio-energie.

Tegenstanders zien vooral de hogere belasting als nadeel, terwijl voorlopers vooral de onduidelijke herkomst van grondstoffen als nadeel zien.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van Bio-energie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 133)
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	28
Ik zie hier geen nadelen in	26
Het levert stankoverlast	20
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	20
Onduidelijke herkomst van grondstoffen	18

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van Bio-energie? (in %)	Gematigden (n = 119)
Ik zie hier geen nadelen in	26
Het levert stankoverlast	25
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	25
Het kan niet concurreren met fossiele brandstoffen	15
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	15

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van Bio-energie? (in %)	Voorlopers (n = 106)
Onduidelijke herkomst van grondstoffen	28
Het levert stankoverlast	27
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	23
Risico op aantasting van biodiversiteit	23
Uitbuiting van ontwikkelingslanden	19

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van Bio-energie? (in %)	Pragmatici (n = 89)
Het levert stankoverlast	35
Op dit moment kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	25
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	24
Ik zie hier geen nadelen in	21
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	21

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van Bio-energie? (in %)	Tegenstanders (n = 28)
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	34
Het levert stankoverlast	32
Het kost de maatschappij volgens mij meer dan het oplevert	24
Risico op aantasting van biodiversiteit	22
De opwekking verstoort de natuur	19

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

GROEN GAS

Groen gas wordt gemaakt uit biomassa en niet uit fossiele energiebronnen. Het gebruik van groen gas bijvoorbeeld bij transport kan een CO₂-reductie opleveren van zeventig procent. Groen gas wordt in het reguliere aardgasnetwerk gebracht waardoor het altijd wordt gemixt met normaal aardgas. Als afnemer van groen gas voor je huis of bedrijf betaal je voor de productie van meer groen gas, waardoor voor iedereen het aandeel groen gas in de mix toeneemt. Voor transport kunnen aardgasvoertuigen gebruikt worden om op groen gas te rijden. Gewone benzine- en dieselveertuigen kunnen niet op groen gas rijden.

Hieronder volgt een aantal stellingen over de toepassing van groen gas. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (n=473)

De toepassing van groen gas wordt over het algemeen positief ontvangen. Burgers zien het belang van groen gas voor het milieu en een kwart zou zelf graag gebruik maken van groen gas. Ruim een derde wordt enthousiast van het concept. Circa een tiende geeft aan het nut van groen gas niet in te zien. Hetzelfde aandeel geeft aan te zullen protesteren tegen de uitvoering van het concept van groen gas in hun directe omgeving of in Nederland. De meerderheid van de burgers zou echter niet protesteren.

Hieronder volgt een aantal stellingen over de toepassing van groen gas.
Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent?
GEMIDDELTE (1=zeer oneens, 5 = zeer eens)

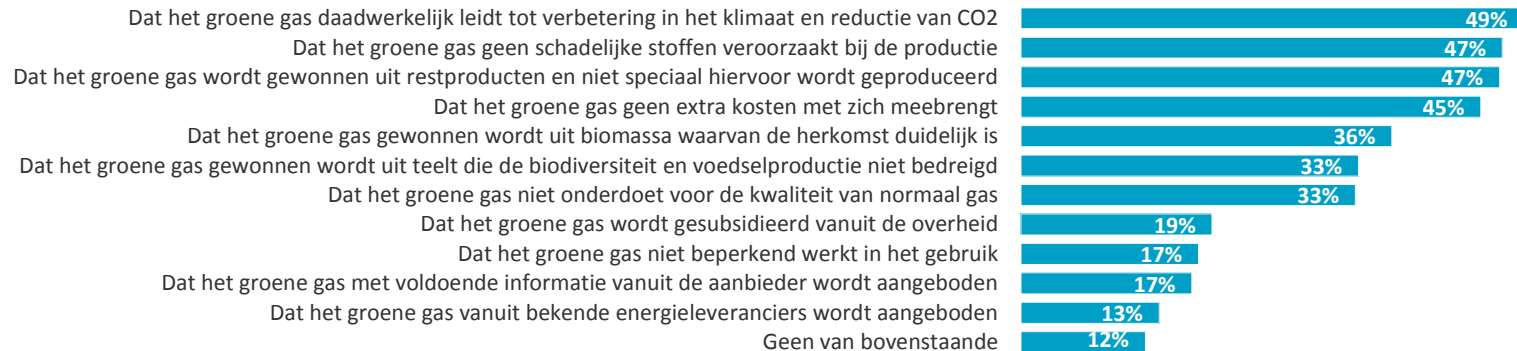
	Passieve onverschilligen (n = 133)	Gematigden (n = 119)	Voorlopers (n = 106)	Pragmatici (n = 89)	Tegenstanders (n = 28)
Ik zie het belang van dit concept voor het milieu	3,2	3,7	4,0	3,6	2,7
Ik zou graag zelf gebruik maken van dit concept	3,0	3,4	3,7	3,4	2,8
Ik word enthousiast van dit concept	3,0	3,3	3,6	3,3	2,3
Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving	2,4	2,7	3,1	2,9	1,9
Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast	2,9	2,5	2,3	2,9	3,3
Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd	2,9	2,4	2,2	2,8	3,6
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving	2,7	2,3	2,1	2,8	2,8
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland	2,6	2,1	2,1	2,7	2,8

Het zijn vooral de voorlopers die het belang van groen gas zien voor het milieu, graag zelf gebruik willen maken van groen gas, enthousiast worden van dit concept en ook bereid zijn een financiële bijdrage te leveren aan de implementatie van het concept. Passieve onverschilligen, pragmatici en tegenstanders denken daar echter anders over. Het zijn juist deze segmenten die zich zouden storen aan het concept, het nut van het concept niet inzien en bereid zijn te protesteren wanneer het concept van groen gas zou worden uitgevoerd.

Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (n=473)

Bij de uitvoering van het concept groen gas is in ieder geval van belang dat het groene gas daadwerkelijk leidt tot verbetering van het klimaat en de reductie van CO₂. Ook mag het groene gas geen schadelijke stoffen veroorzaken. Groen gas mag ook 'niets' kosten. Dat wil zeggen dat groen gas alleen uit restproducten wordt gewonnen en geen extra kosten met zich meebrengt. Aanbieders zijn relatief minder van belang. Zo zegt slechts 13% dat groen gas door bekende energieleveranciers moet worden aangeboden.

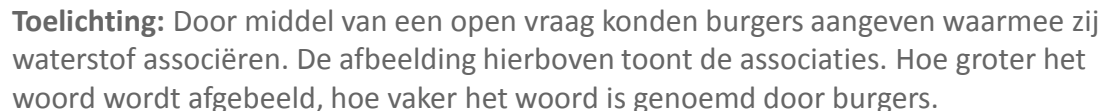

Stel je voor dat groen gas zou worden gebruikt in jouw gebouwde omgeving en voor transport. Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden?(in %)	Passieve onverschilligen (n = 133)	Gematigden (n = 119)	Voorlopers (n = 106)	Pragmatici (n = 89)	Tegenstanders (n = 28)
Dat het groene gas daadwerkelijk leidt tot verbetering in het klimaat en reductie van CO ₂	29	50	74	56	24
Dat het groene gas geen schadelijke stoffen veroorzaakt bij de productie	32	45	64	53	45
Dat het groene gas wordt gewonnen uit restproducten en niet speciaal hiervoor wordt geproduceerd	24	49	71	49	43
Dat het groene gas geen extra kosten met zich meebrengt	52	49	29	48	44
Dat het groene gas gewonnen wordt uit biomassa waarvan de herkomst duidelijk is	24	29	60	37	30
Dat het groene gas gewonnen wordt uit teelt die de biodiversiteit en voedselproductie niet bedreigt	21	35	53	24	35
Dat het groene gas niet onderdoet voor de kwaliteit van normaal gas	28	40	26	37	31
Dat het groene gas wordt gesubsidieerd vanuit de overheid	22	14	19	22	14
Dat het groene gas niet beperkend werkt in het gebruik	15	20	14	18	27
Dat het groene gas met voldoende informatie vanuit de aanbieder wordt aangeboden	12	15	22	20	16
Dat het groene gas vanuit bekende energieleveranciers wordt aangeboden	18	12	12	13	4
Geen van bovenstaande	21	10	1	12	21

Voorlopers vinden het belangrijk dat groen gas leidt tot verbetering van het klimaat en de reductie van CO₂. Tegenstanders en passieve onverschilligen vinden dit veel minder van belang bij de uitvoering. Passieve onverschilligen willen vooral dat het groen gas geen extra kosten betekent. Tegenstanders hechten vooral belang aan een veilige productie. Voor voorlopers zijn de extra kosten in mindere mate van belang.

Waterstof

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Waterstof kan dienen als alternatieve brandstof voor fossiele brandstof. Op aarde is er geen grote voorraad aan waterstof maar deze kan worden gewonnen uit fossiele brandstoffen of duurzame energiebronnen zoals wind, zon en biomassa. Wanneer waterstof wordt geproduceerd door de toevoer van duurzame elektriciteit is waterstof een duurzaam alternatief omdat er geen CO₂ vrijkomt bij de verbranding ervan. Als de waterstof als brandstof wordt opgewekt, wordt er gesproken van een energiedrager of medium in plaats van energiebron.

De grootste voordelen van waterstof als energiedrager zijn de beperkte milieubelasting en de vermindering van uitlaatgassen in de omgeving. Vooral gematigden zien de beperking van uitlaatgassen als een groot voordeel. Voorlopers en gematigden zien het tegengaan van het broeikaseffect vooral als voordeel.

Tegenstanders en passieve onverschilligen zien vaker geen voordelen van waterstof als energiedrager.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van waterstof? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 175)
Beter voor het milieu	47
Beter voor de omgeving omdat er geen uitlaatgassen zijn	33
Ik zie hier geen voordelen in	26
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	25
Geld besparen in mijn eigen portemonnee (i.v.m. diesel/benzine)	24

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van waterstof? (in %)	Gematigde n (n = 119)
Beter voor de omgeving omdat er geen uitlaatgassen zijn	64
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	53
Beter voor het milieu	53
Waterstof kan langdurig worden opgeslagen (in tegenstelling tot elektriciteit en warmte)	32
Geld besparen in mijn eigen portemonnee (i.v.m. diesel/benzine)	19

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van waterstof? (in %)	Voorlopers (n = 131)
Beter voor het milieu	61
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	59
Beter voor de omgeving omdat er geen uitlaatgassen zijn	53
Waterstof kan langdurig worden opgeslagen (in tegenstelling tot elektriciteit en warmte)	42
Voertuigen die (deels) op waterstof rijden hebben minder zware batterijen nodig	17

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van waterstof? (in %)	Pragmatici (n = 78)
Beter voor het milieu	60
Beter voor de omgeving omdat er geen uitlaatgassen zijn	48
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	39
Geld besparen in mijn eigen portemonnee (i.v.m. diesel/benzine)	21
Waterstof kan langdurig worden opgeslagen (in tegenstelling tot elektriciteit en warmte)	19

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van waterstof? (in %)	Tegenstanders (n = 40)
Waterstof kan langdurig worden opgeslagen (in tegenstelling tot elektriciteit en warmte)	37
Ik zie hier geen voordelen in	36
Beter voor de omgeving omdat er geen uitlaatgassen zijn	32
Beter voor het milieu	30
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	17

Passieve onverschilligen, gematigden en voorlopers zien als grootste nadeel dat slechts een beperkte groep gebruik kan maken van waterstof als energiedrager. Daarnaast noemen zij dat de bijkomende risico's nog onvoldoende zijn onderzocht. Voor pragmatici is dit het belangrijkste nadeel van waterstof, gevolgd door de hogere belasting bij het gebruik van waterstof. Tegenstanders zien als grootste nadeel dat de gehele infrastructuur aangepast zou moeten worden, verder zien zij eigenlijk geen nadelen.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van waterstof? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 175)
Op dit moment, kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	31
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	28
Ik zie hier geen nadelen in	28
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	25
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	23

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van waterstof? (in %)	Gematigden (n = 119)
Op dit moment, kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	44
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	33
Voor voertuigen zou de gehele infrastructuur moeten worden aangepast	29
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	20
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	19

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van waterstof? (in %)	Voorlopers (n = 131)
Op dit moment, kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	44
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	39
Voor voertuigen zou de gehele infrastructuur moeten worden aangepast	32
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	22
Er zijn te grote risico's aan verbonden	18

Pragmatici

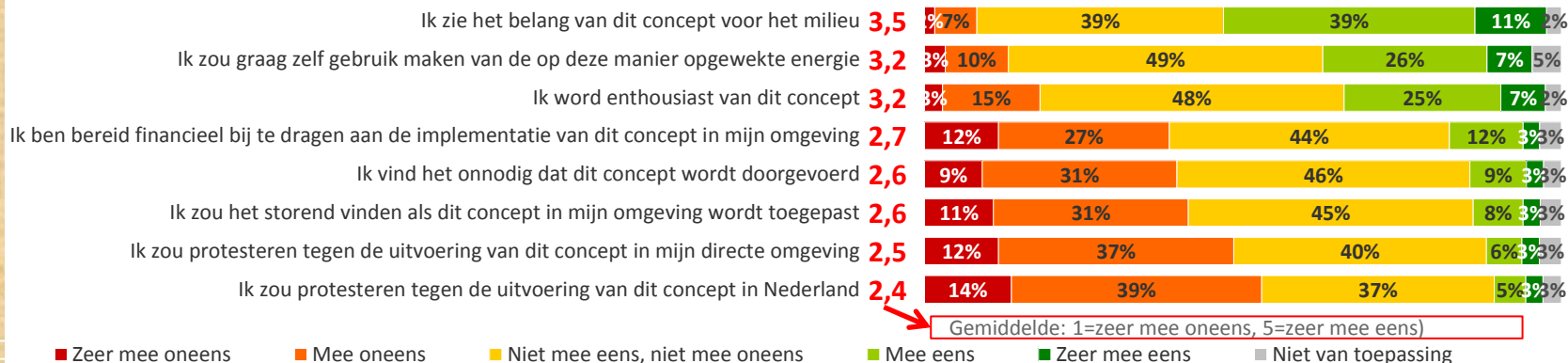
Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van waterstof? (in %)	Pragmatici (n = 78)
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	38
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	37
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	36
Voor voertuigen zou de gehele infrastructuur moeten worden aangepast	28
Op dit moment, kan slechts een beperkte groep hier gebruik van maken	28

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van waterstof? (in %)	Tegenstanders (n = 40)
Voor voertuigen zou de gehele infrastructuur moeten worden aangepast	37
Ik zie hier geen nadelen in	29
Ik verwacht dat wij hierdoor meer belasting moeten gaan betalen	24
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	24
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	21

Hieronder volgen een aantal stellingen over de toepassing van waterstof als energiedrager.

Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (n=542)

Het concept van waterstof als energiedrager wordt positief ontvangen. De helft van de burgers ziet het belang ervan in voor het milieu. Een derde zou graag zelf gebruik maken van waterstof als energiedrager en geeft aan enthousiast te worden van het concept. Van de burgers is 15% bereid om financieel bij te dragen aan de implementatie van waterstof als energiedrager. Nog geen tiende zou protesteren bij de uitvoering van waterstof als energiedrager.

Hieronder volgt een aantal stellingen over de toepassing van waterstof als energiedrager. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? GEMIDDELDE (1=zeer oneens, 5 = zeer eens)

	Passieve onverschilligen (n = 175)	Gematigden (n = 119)	Voorlopers (n = 131)	Pragmatici (n = 78)	Tegenstanders (n = 40)
Ik zie het belang van dit concept voor het milieu	3,3	3,7	3,9	3,4	3,0
Ik zou graag zelf gebruik maken van dit concept	3,1	3,2	3,6	3,2	2,8
Ik word enthousiast van dit concept	3,0	3,2	3,6	3,2	2,5
Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving	2,7	2,6	2,9	2,8	1,7
Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd	2,9	2,5	2,2	3,0	3,0
Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast	2,8	2,4	2,2	3,1	2,7
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving	2,6	2,3	2,2	3,1	2,4
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland	2,6	2,2	2,1	3,0	2,4

Voor de voorlopers zijn enthousiast over het concept van waterstof als energiedrager. Net als de gematigden zien zij het belang ervan voor het milieu. Relatief vaker zouden zij gebruik maken van het concept en zijn zij bereid om financieel bij te dragen aan de implementatie van waterstof als energiedrager. Het zijn vooral de pragmatici en passieve onverschilligen die het concept van waterstof als energiedrager minder positief beoordelen. Zij geven vaker aan het nut van het concept niet in te zien, zich te zullen en storen als dit concept zou worden uitgevoerd en ze zijn bereid te protesteren tegen de uitvoering van het concept in hun omgeving of in Nederland.

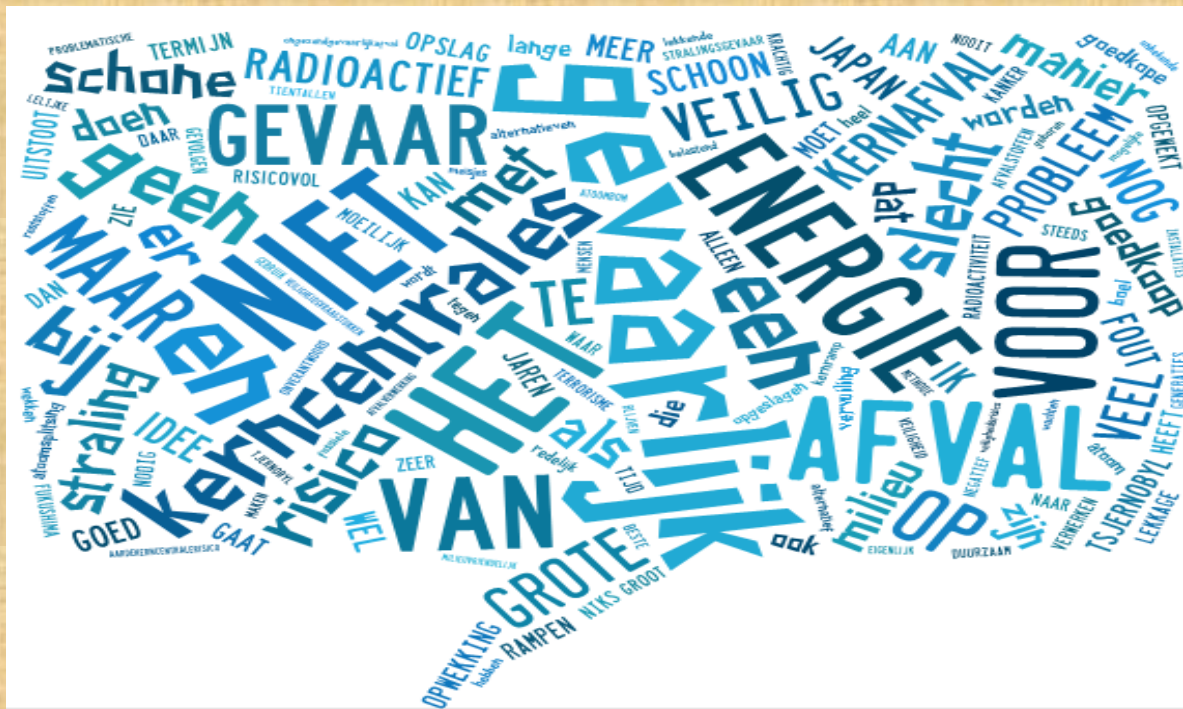

Kernenergie

Kernenergie roept bij burgers vooral negatieve associaties op. Zo geven zij in groten getale aan dat kernenergie *gevaarlijk* is, onder andere vanwege de *afval* die vrijkomt. Bij kernenergie denkt men snel aan *kerncentrales*, maar ook aan radioactief materiaal. Een enkeling heeft ook positieve associaties en noemt het *veilig* en *schoon*. Over het algemeen heeft men echter geen positieve associaties bij kernenergie.

Toelichting: Door middel van een open vraag konden burgers aangeven waarmee zij kernenergie associëren. De afbeelding hierboven toont de associaties. Hoe groter het woord wordt afgebeeld, hoe vaker het woord is genoemd door burgers.

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

Kernenergie wordt opgewekt door het splijten van atoomkernen van erts. Deze manier van energieopwekking wordt gezien als een van de duurzame alternatieven voor energieopwekking uit fossiele brandstoffen. De opwekking van elektriciteit door middel van kernenergie gebeurt in kerncentrales. Hier worden in een gecontroleerde omgeving de atoomkernen van uranium gesplitst in twee of meerdere atoomkernen. Er komt dan een grote hoeveelheid energie vrij in de vorm van warmte. Deze warmte wordt vervolgens omgezet in elektriciteit. Tijdens dit proces ontstaat radioactief afval dat schadelijk is voor levende wezens, hiervoor is een veilige opslag noodzakelijk. In Nederland is er één actieve kerncentrale in Zeeland. Daarnaast importeert Nederland elektriciteit die is opgewekt uit kernenergie uit het buitenland en wordt er veel onderzoek gedaan naar kernenergie.

Het grootste voordeel van kernenergie is volgens burgers dat Nederland minder afhankelijk wordt van andere landen voor energie. Dit voordeel wordt vooral genoemd door gematigden, pragmatici en tegenstanders. Voor gematigden en tegenstanders is het tegengaan van uitputting van energiebronnen daarnaast een belangrijk voordeel. Voorlopers en passieve onverschilligen geven primair aan geen voordelen te zien in kernenergie. Secundair zien zij de onafhankelijkheid als voordeel.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van kernenergie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 161)
Ik zie hier geen voordelen in	45
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	29
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	17
Minder afhankelijk van grote energieleveranciers	14
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	14

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van kernenergie? (in %)	Gematigden (n = 107)
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	36
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	34
Ik zie hier geen voordelen in	32
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	26
De toegang tot energie verzekeren voor volgende generaties	24

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van kernenergie? (in %)	Voorlopers (n = 139)
Ik zie hier geen voordelen in	39
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	32
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	31
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	26
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	23

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van kernenergie? (in %)	Pragmatici (n = 88)
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	38
Ik zie hier geen voordelen in	32
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	29
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	27
Minder afhankelijk van grote energieleveranciers	26

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van kernenergie? (in %)	Tegenstanders (n = 37)
Minder afhankelijkheid van andere landen voor energie	38
Het tegengaan van uitputting van energiebronnen	37
Er wordt geen gebruik gemaakt van uitputtelijke bronnen	32
Ik zie hier geen voordelen in	29
Tegengaan broeikaseffect (opwarming van de aarde)	27

Het grootste nadeel van kernenergie is het te grote risico dat eraan verbonden is. Burgers geven daarnaast aan dat wanneer kernenergie in de verkeerde handen terechtkomt deze manier van energieopwekking een grote bedreiging vormt voor mens en natuur.

Tegenstanders en passieve onverschilligen zien echter relatief weinig nadelen in het gebruik van kernenergie. Voor tegenstanders is de prijs die je als consument betaalt vooral een nadeel.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van kernenergie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 161)
Er zijn te grote risico's aan verbonden	46
In de verkeerde handen vormt deze manier van energie opwekken een grote bedreiging voor mens en natuur	39
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	27
Ik zie hier geen nadelen in	19
Naar mijn idee heeft het een averechts (negatief) effect op het milieu	18

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van kernenergie? (in %)	Gematigden (n = 107)
Er zijn te grote risico's aan verbonden	68
In de verkeerde handen vormt deze manier van energie opwekken een grote bedreiging voor mens en natuur	66
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	31
Naar mijn idee heeft het een averechts (negatief) effect op het milieu	18
Risico op aantasting van biodiversiteit	16

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van kernenergie? (in %)	Voorlopers (n = 139)
In de verkeerde handen vormt deze manier van energie opwekken een grote bedreiging voor mens en natuur	71
Er zijn te grote risico's aan verbonden	68
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	38
Naar mijn idee heeft het een averechts (negatief) effect op het milieu	28
Anders	23

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van kernenergie? (in %)	Pragmatici (n = 88)
Er zijn te grote risico's aan verbonden	58
In de verkeerde handen vormt deze manier van energie opwekken een grote bedreiging voor mens en natuur	58
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	39
De productie van de installaties voor deze energieopwekking is schadelijk voor de natuur	27
Naar mijn idee heeft het een averechts (negatief) effect op het milieu	23

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van kernenergie? (in %)	Tegenstanders (n = 37)
In de verkeerde handen vormt deze manier van energie opwekken een grote bedreiging voor mens en natuur	46
Ik zie hier geen nadelen in	32
Er zijn te grote risico's aan verbonden	32
De bijkomende risico's zijn nog niet goed genoeg onderzocht	20
De prijs die je betaalt als consument voor deze energie is te hoog	14

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

BOUW KERNCENTRALE

Één kerncentrale kan één miljoen huishoudens voorzien van elektriciteit. Ondernemers zoeken naar mogelijkheden voor de bouw van een tweede kerncentrale in Nederland. Hier betaalt de overheid niet aan mee. Er zullen veiligheidseisen worden gesteld met betrekking tot het ontwerp, de opslag van het radioactieve afval, de ontmanteling en anti-terreurmaatregelen. De grondstof uranium is relatief goedkoop en komt in grote hoeveelheden over de hele wereld voor in rotsen, bodem en zeewater. De radioactieve straling vormt een groot risico voor de gezondheid en zal langdurig en op een veilige wijze opgeslagen moeten worden. De kans op ongevallen is klein maar de gevolgen van een ongeval zijn groot doordat de straling ernstige gevolgen heeft voor de gezondheid. De ondernemers zullen verantwoordelijk zijn voor de kosten van de bouw en latere afbreuk van de centrale en de opslag van het radioactieve afval.

Hieronder volgt een aantal stellingen over de bouw van een kerncentrale.
Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (n=533)

■ Zeer mee oneens ■ Mee oneens ■ Niet mee eens, niet mee oneens ■ Mee eens ■ Zeer mee eens ■ Niet van toepassing

Burgers zijn overwegend negatief over de mogelijke bouw van een kerncentrale. De meerderheid zou zich storen als de bouw in hun omgeving zou plaatsvinden en ze zouden hiertegen protesteren. Een kerncentrale in Nederland wordt als onnodig gezien. Nog geen tiende van de Nederlandse burgers wordt enthousiast van dit concept of is bereid bij te dragen aan de implementatie van dit concept.

Hieronder staan een aantal stellingen over de bouw van een kerncentrale. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? GEMIDDELDE (1=zeer oneens, 5 = zeer eens)

Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast	3,7	3,9	4,2	4,1	3,2
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving	3,4	3,5	4,0	4,0	2,8
Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd	3,3	3,5	3,9	3,7	2,9
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland	3,3	3,1	3,9	3,7	2,6
Ik word enthousiast van dit concept	2,4	2,2	1,7	2,2	2,4
Ik zie het belang van dit concept voor het milieu	2,6	2,7	2,3	2,5	2,9
Ik zou graag zelf gebruik maken van de op deze manier opgewekte energie	2,7	2,4	2,0	2,3	2,7
Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving	2,3	1,9	1,6	2,1	1,8

Passieve
onverschilligen
(n = 161)

Gematigden
(n = 107)

Voorlopers
(n = 139)

Pragmatici
(n = 88)

Tegenstanders
(n = 37)

Het zijn vooral de voorlopers en pragmatici die zich in grote mate zouden storen aan de bouw van een kerncentrale. Passieve onverschilligen lijken het meest positief over de bouw van een kerncentrale in Nederland. Relatief vaker geven zij aan gebruik te zullen maken van kernenergie, enthousiast te worden van het concept en bereid te zijn financieel bij te dragen aan de implementatie van een kerncentrale in hun omgeving.

Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (n=533)

Mocht de kerncentrale toch worden gebouwd dan zou deze in ieder geval aan strenge veiligheidseisen moeten voldoen. Verder vinden burgers dat de kerncentrale een definitieve oplossing moet hebben voor het opslaan van radioactief afval en dat de kerncentrale alleen gebouwd mag worden wanneer de mogelijke gevolgen duidelijk in kaart zijn gebracht. Een korting op de energie, privatisering en uitstraling zijn in mindere mate relevant.

Stel je voor dat de kerncentrale wordt gebouwd in jouw directe leefomgeving. Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 161)	Gematigden (n = 107)	Voorlopers (n = 139)	Pragmatici (n = 88)	Tegenstanders (n = 37)
Dat de kerncentrale aan strenge veiligheidseisen voldoet	55	79	69	60	67
Dat de kerncentrale een definitieve oplossing heeft voor het opslaan van radioactief afval	29	62	68	48	35
Dat de kerncentrale alleen wordt gebouwd wanneer de mogelijke gevolgen duidelijk in kaart zijn gebracht	31	49	45	40	34
Dat de kerncentrale mij informeert over de mogelijke gevolgen bij ongevallen	30	47	39	34	31
Dat de kerncentrale mij helpt om te verhuizen	22	25	26	32	20
Dat de kerncentrale daadwerkelijk leidt tot verbetering in het klimaat en reductie van CO ₂	16	21	25	31	15
Dat de kerncentrale niet in mijn zichtveld ligt	20	24	13	24	31
Dat de kerncentrale mij een flinke vergoeding biedt	19	18	16	23	15
Dat de kerncentrale mij korting zou verlenen voor de energie die ik afneem	15	15	6	13	15
Dat de kerncentrale in private handen is, die verantwoording dragen voor de veiligheid en kosten	12	4	6	8	11
Dat de kerncentrale een innovatieve en moderne uitstraling heeft	7	11	5	3	14
Geen van bovenstaande	24	9	14	17	20

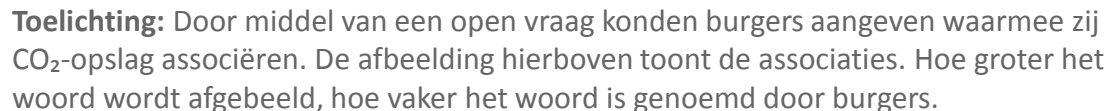

Voorals gematigden vinden dat de kerncentrale in ieder geval aan strenge veiligheidseisen moet voldoen. Samen met de voorlopers geven zij relatief vaker aan dat de kerncentrale, als deze dan toch wordt gebouwd, een definitieve oplossing moet hebben voor het opslaan van radioactief materiaal. Pragmatici vinden relatief vaker belangrijk dat de kerncentrale daadwerkelijk leidt tot klimaatverbetering.

CO₂-opslag

Voorafgaand aan het beantwoorden van de vragen kregen de deelnemers de volgende toelichting:

CO₂ kan worden afgevangen, getransporteerd en ondergronds opgeslagen. Hierdoor komt het broeikasgas dat uit de verbranding van fossiele brandstoffen ontstaat niet meer in de atmosfeer terecht. De CO₂ wordt in een fabriek of energiecentrale afgevangen. In een vloeibare vorm wordt de CO₂ vervoerd per schip of pijpleiding naar een andere plaats waar CO₂ gebruikt wordt, bijvoorbeeld in gewassenteelt of naar opslagplaatsen. De opslagplaatsen zijn doorgaans aardlagen die van nature afgesloten zijn doordat ze duizenden meters onder het land of de zeebodem liggen. De CO₂ wordt geïnjecteerd in die lagen via speciale leidingen, die daarna hermetisch dicht gaan. Nederland slaat sinds 2004 CO₂ op in een bijna leeg gasveld 2 tot 3 kilometer onder de bodem van de Nederlandse Noordzee.

Het grootste voordeel van CO₂-opslag is dat het zorgt voor een vermindering van CO₂ in de atmosfeer en daarmee van de verwarming van de aarde. Vooral voorlopers, gematigden en pragmatici noemen dit voordeel. Verder geven zij aan dat CO₂-opslag een tijdelijke oplossing is totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen.

Tegenstanders en passieve onverschilligen zien relatief weinig voordelen in CO₂-opslag. Minder vaak geven zij aan de voordelen te zien die de andere segmenten noemen.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 155)
Ik zie hier geen voordelen in	43
Vermindering van CO ₂ in de atmosfeer en verwarming van de aarde	30
Tijdelijke oplossing totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen	22
Infrastructuur voor gaswinning kan herbruikt worden	18
Mogelijkheid om het gebruik van fossiele brandstoffen verder te compenseren	16

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Gematigden (n = 132)
Vermindering van CO ₂ in de atmosfeer en verwarming van de aarde	46
Tijdelijke oplossing totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen	36
Toepassing van CO ₂ in bijvoorbeeld gewassenteelt	32
Ik zie hier geen voordelen in	26
Infrastructuur voor gaswinning kan herbruikt worden	20

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Voorlopers (n = 119)
Vermindering van CO ₂ in de atmosfeer en verwarming van de aarde	60
Tijdelijke oplossing totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen	49
Toepassing van CO ₂ in bijvoorbeeld gewassenteelt	32
Infrastructuur voor gaswinning kan herbruikt worden	23
Mogelijkheid om het gebruik van fossiele brandstoffen verder te compenseren	19

Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Pragmatici (n = 77)
Vermindering van CO ₂ in de atmosfeer en verwarming van de aarde	44
Ik zie hier geen voordelen in	33
Tijdelijke oplossing totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen	27
Toepassing van CO ₂ in bijvoorbeeld gewassenteelt	25
Mogelijkheid om het gebruik van fossiele brandstoffen verder te compenseren	20

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste voordelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Tegenstanders (n = 36)
Ik zie hier geen voordelen in	50
Tijdelijke oplossing totdat duurzame energieopwekking op gang is gekomen	29
Vermindering van CO ₂ in de atmosfeer en verwarming van de aarde	24
Mogelijkheid om het gebruik van fossiele brandstoffen verder te compenseren	13
Infrastructuur voor gaswinning kan herbruikt worden	11

Het grootste nadeel van CO₂-opslag is dat onbekend is welke gevolgen de opslag heeft voor de aardlagen. Daarnaast wordt genoemd dat er mogelijke risico's zijn op lekkages. Voorlopers noemen echter vooral het ontbreken van een lange termijn oplossing voor CO₂-opslag als groot nadeel.

Tegenstanders en passieve onverschilligen zien relatief weinig nadelen in CO₂-opslag. Passieve onverschilligen noemen de voornaamste nadelen van CO₂-opslag dan ook relatief minder vaak.

Passieve onverschilligen

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 155)
Onbekende gevolgen van de opslag op de aardlagen	36
Mogelijke risico's op lekkages	34
Ik zie hier geen nadelen in	32
Ontbreken van lange termijn oplossing voor CO ₂ -opslag	27
Dat de oplossing tijdelijk is	18

Gematigden

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Gematigden (n = 132)
Onbekende gevolgen van de opslag op de aardlagen	60
Mogelijke risico's op lekkages	51
Ontbreken van lange termijn oplossing voor CO ₂ -opslag	38
Dat de oplossing tijdelijk is	22
Het geld dat hiervoor nodig is, kan ook voor duurzame energie worden ingezet	20

Voorlopers

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Voorlopers (n = 119)
Onbekende gevolgen van de opslag op de aardlagen	64
Ontbreken van lange termijn oplossing voor CO ₂ -opslag	48
Mogelijke risico's op lekkages	46
Het geld dat hiervoor nodig is, kan ook voor duurzame energie worden ingezet	27
Dat de oplossing tijdelijk is	22

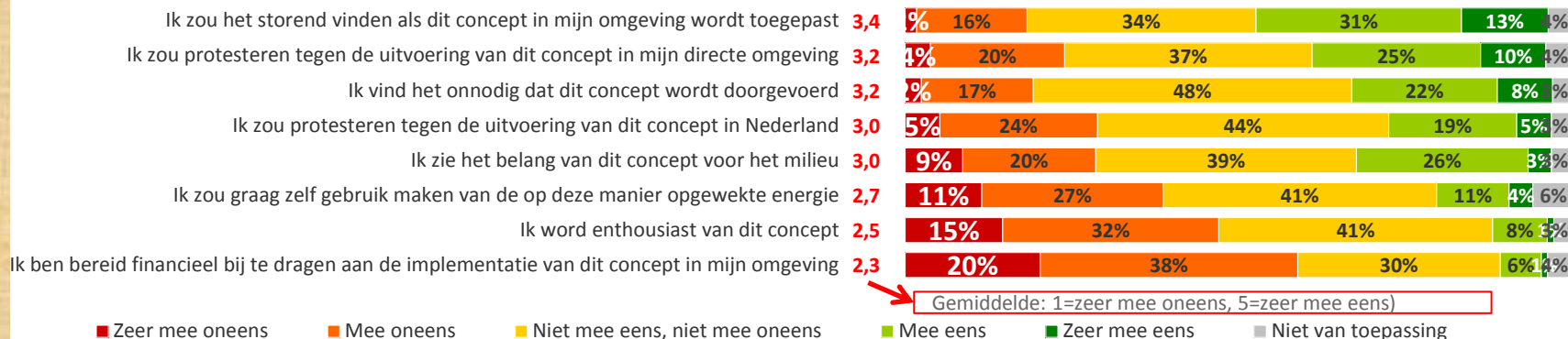
Pragmatici

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Pragmatici (n = 77)
Onbekende gevolgen van de opslag op de aardlagen	45
Mogelijke risico's op lekkages	41
Ontbreken van lange termijn oplossing voor CO ₂ -opslag	39
Dat de oplossing tijdelijk is	22
Het geld dat hiervoor nodig is, kan ook voor duurzame energie worden ingezet	17

Tegenstanders

Wat zijn volgens jou de grootste nadelen van CO ₂ -opslag? (in %)	Tegenstanders (n = 36)
Onbekende gevolgen van de opslag op de aardlagen	46
Mogelijke risico's op lekkages	30
Ik zie hier geen nadelen in	30
Dat de oplossing tijdelijk is	27
Ontbreken van lange termijn oplossing voor CO ₂ -opslag	26

Hieronder volgt een aantal stellingen over de toepassing van CO₂-opslag.
Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (n=519)

Burgers zijn overwegend negatief over CO₂-opslag. Zo geven ze aan dat het hen zou storen als CO₂-opslag in hun omgeving zou worden toegepast. Ook zijn zij bereid te protesteren tegen CO₂-opslag in hun directe omgeving. Circa een derde ziet CO₂-opslag als onnodig terwijl een even groot aandeel aangeeft het belang te zien van CO₂-opslag voor het milieu.

Hieronder volgt een aantal stellingen over de toepassing van CO₂-opslag. Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? GEMIDDELDE (1=zeer oneens, 5 = zeer eens)

Ik zou het storend vinden als dit concept in mijn omgeving wordt toegepast	3,4	3,1	3,6	3,6	3,4
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in mijn directe omgeving	3,1	2,9	3,4	3,6	2,9
Ik vind het onnodig dat dit concept wordt doorgevoerd	3,1	3,1	3,3	3,3	3,1
Ik zou protesteren tegen de uitvoering van dit concept in Nederland	2,9	2,8	3,1	3,2	2,6
Ik zie het belang van dit concept voor het milieu	2,9	3,0	3,0	3,1	2,4
Ik zou graag zelf gebruik maken van dit concept	2,8	2,7	2,4	2,9	2,3
Ik word enthousiast van dit concept	2,6	2,5	2,3	2,7	2,0
Ik ben bereid financieel bij te dragen aan de implementatie van dit concept in mijn omgeving	2,4	2,1	2,1	2,5	1,9

Passieve onverschilligen
(n = 133)

Gematigden
(n = 119)

Voorlopers
(n = 106)

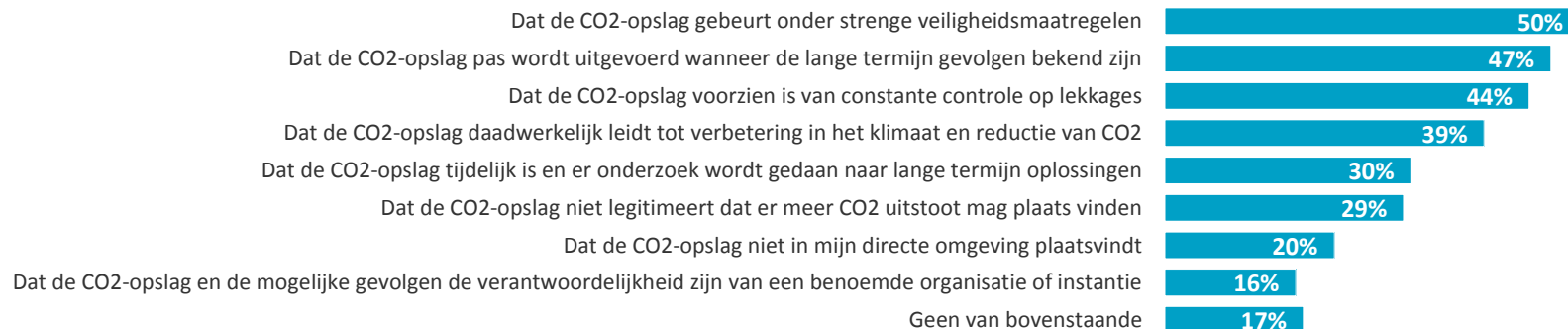
Pragmatici
(n = 89)

Tegenstanders
(n = 28)

Vooral passieve onverschilligen zijn positief over CO₂-opslag. Zij geven relatief vaker aan enthousiast te worden van het concept en graag zelf gebruik te willen maken van CO₂-opslag. Ook zijn zij relatief vaker bereid financieel bij te dragen aan de implementatie in hun omgeving. Het zijn vooral de voorlopers en pragmatici die zich zouden storen aan CO₂-opslag in hun omgeving en vaker bereid zijn te protesteren tegen de uitvoering van CO₂-opslag. Gematigden zouden zich relatief minder vaak storen aan de toepassing van CO₂-opslag in hun omgeving en zijn in minder mate bereid te protesteren tegen CO₂-opslag.

Stel je voor dat CO₂-opslag in Nederland in grotere mate zou worden uitgevoerd.
Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (n=519)

Mocht CO₂-opslag in grotere mate worden doorgevoerd dat vinden burgers vooral dat de CO₂-opslag veilig moet zijn. Zo geven burgers aan dat CO₂-opslag onder strenge veiligheidsmaatregelen zou moeten gebeuren en de opslag pas uitgevoerd mag worden wanneer de langetermijngevolgen bekend zijn. Een constante controle op lekkages is daarna van groot belang. De verantwoordelijkheid en de omgeving waarin de CO₂-opslag plaatsvindt worden minder relevant gevonden.

Stel je voor dat CO ₂ -opslag in Nederland in grotere mate zou worden uitgevoerd. Wat zou je bij de uitvoering ervan dan belangrijk vinden? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 155)	Gematigden (n = 132)	Voorlopers (n = 119)	Pragmatici (n = 77)	Tegenstanders (n = 36)
Dat de CO ₂ -opslag gebeurt onder strenge veiligheidsmaatregelen	34	63	61	48	40
Dat de CO ₂ -opslag pas wordt uitgevoerd wanneer de lange termijn gevolgen bekend zijn	33	50	57	58	37
Dat de CO ₂ -opslag voorzien is van constante controle op lekkages	36	52	54	41	23
Dat de CO ₂ -opslag daadwerkelijk leidt tot verbetering in het klimaat en reductie van CO ₂	24	51	48	40	22
Dat de CO ₂ -opslag tijdelijk is en er onderzoek wordt gedaan naar lange termijn oplossingen	19	29	47	30	19
Dat de CO ₂ -opslag niet legitimeert dat er meer CO ₂ uitstoot mag plaats vinden	14	31	53	23	20
Dat de CO ₂ -opslag niet in mijn directe omgeving plaatsvindt	22	13	19	32	24
Dat de CO ₂ -opslag en de mogelijke gevolgen de verantwoordelijkheid zijn van een benoemde organisatie of instantie	11	15	21	21	11
Geen van bovenstaande	32	10	5	5	38

Het zijn vooral de voorlopers, gematigden en pragmatici die in hogere mate waarde hechten aan de veiligheid bij CO₂-opslag, aan strenge veiligheidsmaatregelen, bekendheid met langetermijngevolgen of constante controle op lekkages. Bij passieve onverschilligen en tegenstanders is dit relatief minder vaak het geval. Beide segmenten noemen vaker dat zij geen van de beschreven voorwaarden voor uitvoering belangrijk vinden.

Eigen energie en kosten

De verwarming van huizen kan per huis individueel geregeld zijn, maar er zijn ook collectieve waternetten.

Zou je voor je eigen woonsituatie geïnteresseerd zijn om aan te sluiten op een warmtenet? (n=1.021)

Nee, ik wil een eigen verwarmingstoestel en zelf de verantwoordelijkheid daarover dragen **45%**

Ik zou dit alleen overwegen wanneer het goedkoper voor mij zou zijn **27%**

Ik zou dit alleen overwegen wanneer het milieuvriendelijker is **18%**

Ja, ik vind het prettig dat de verantwoordelijkheid voor het verwarmingstoestel elders ligt **6%**

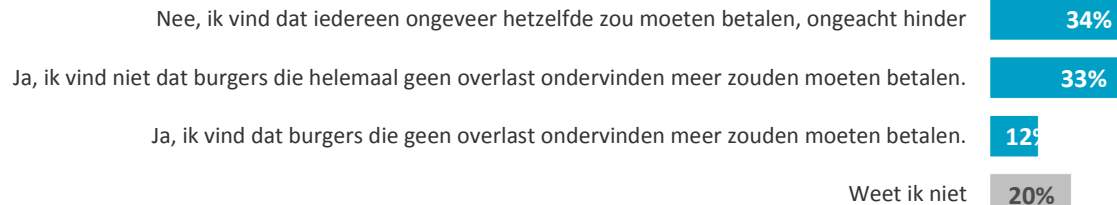
Anders, namelijk: **4%**

Zou je voor je eigen woonsituatie geïnteresseerd zijn om aan te sluiten op een warmtenet? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 308)	Gematigden (n = 238)	Voorlopers (n = 245)	Pragmatici (n = 162)	Tegenstanders (n = 68)
Nee, ik wil een eigen verwarmingstoestel en zelf de verantwoordelijkheid daarover dragen	50	41	36	46	68
Ik zou dit alleen overwegen wanneer het goedkoper voor mij zou zijn	28	33	21	28	24
Ik zou dit alleen overwegen wanneer het milieuvriendelijker is	13	15	33	14	3
Ja, ik vind het prettig dat de verantwoordelijkheid voor het verwarmingstoestel elders ligt	5	6	5	11	4
Anders, namelijk:	5	6	6	1	1

Ruim de helft van de burgers staat open voor collectieve waternetten. Pragmatici staan relatief vaker open voor de collectieve waternetten. Voorlopers en gematigden alleen onder de voorwaarde dat het respectievelijk milieuvriendelijker of goedkoper zou zijn. Het zijn vooral de passieve onverschilligen en tegenstanders die geen interesse hebben in collectieve waternetten.

Vind jij dat burgers die veel overlast ervaren minder zouden moeten betalen voor hun energie? (n=1.021)

Circa een derde van de burgers vindt dat iedereen hetzelfde zou moeten betalen, terwijl een derde vindt dat burgers die geen overlast ondervinden niet meer mogen betalen.

Voorlopers zijn van mening dat burgers die geen overlast ondervinden niet meer zouden moeten betalen. Passieve onverschilligen zijn het daar minder vaak mee eens.

Vind jij dat burgers die veel overlast ervaren minder zouden moeten betalen voor hun energie? (in %)	Passieve onverschilligen (n = 308)	Gematigden (n = 238)	Voorlopers (n = 245)	Pragmatici (n = 162)	Tegenstanders (n = 68)
Nee, ik vind dat iedereen ongeveer hetzelfde zou moeten betalen, ongeacht hinder	31	39	35	28	45
Ja, ik vind niet dat burgers die helemaal geen overlast ondervinden meer zouden moeten betalen.	24	38	39	39	27
Ja, ik vind dat burgers die geen overlast ondervinden meer zouden moeten betalen.	10	11	15	15	7
Weet ik niet	35	12	11	19	21

In dit onderdeel geven we praktische handvatten voor communicatie op het gebied van energie-innovaties met de verschillende segmenten. Naast hun specifieke informatiebehoefte die zij zelf kenbaar gemaakt hebben, geven we aan naar welke specifieke informatie ze zoeken.

Aan de hand van de afzenderrol geven we aan wie op dit moment onder de diverse segmenten vaker vertrouwd wordt als afzender van informatie over duurzame energie.

Op basis van de beïnvloedingsstijlen, waarvan de deelnemers zelf hebben aangegeven dat zij door deze stijlen (persuasion tactics) worden overtuigd kunnen boodschappen en campagnes ontworpen worden. Dit is een belangrijke taak bij het praktisch uitwerken van deze boodschap.

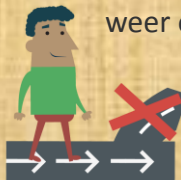
Passieve onverschilligen

Passieve onverschilligen geven aan het onderstaande belangrijk te vinden in communicatie. Zij worden vaker dan de andere groepen graag overtuigd als:

- Fear: ...men mij waarschuwt voor wat er misgaat als ik niet de juiste keuze maak.
- Attractiveness: ...iemand er mooi en aantrekkelijk uitziet.
- Consistency: ...iemand mij helpt inzien dat ik beter vast kan houden aan een eerder gemaakte keuze.
- Guarantees: ...mij de garantie gegeven wordt dat een keuze altijd weer ongedaan gemaakt kan worden.

Persuasion Tactics
Fear

Persuasion Tactics
Consistency

Persuasion Tactics
Attractiveness

Persuasion Tactics
Guarantees

Informatiebehoefte

- Passieve onverschilligen hebben geen sterke behoefte aan informatie maar zijn er ook niet op tegen. Zij geven veel vaker aan niet te weten of zij voldoende weten over de voor- en nadelen van duurzame energie of hier geen mening over te hebben. Ook geeft meer dan de helft van de passieve onverschilligen aan niet veel en niet weinig behoefte te hebben meer te weten over duurzame energie.
- Van de passieve onverschilligen die wel behoefte hebben aan meer informatie is de grote meerderheid geïnteresseerd in de kosten voor henzelf en opbrengsten voor hun eigen portemonnee. Ze zijn minder dan gemiddeld geïnteresseerd in de milieu-opbrengsten en de toepasbaarheid van duurzame energie in hun situatie.

Afzenderrol

- Passieve onverschilligen vertrouwen consumentenorganisaties en milieuorganisaties het meest als het gaat om informatie over duurzame energie. Energiebedrijven en -leveranciers, installateurs en vrienden en familie worden bovengemiddeld vertrouwd.

Gematigden

Gematigden worden het liefst overtuigd als:

- Disrupt & reframe: ...iemand mij anders naar dingen laat kijken.
- Garanties: ...mij de garantie gegeven wordt dat een keuze altijd weer ongedaan gemaakt kan worden.
- Foot in the door: ... iemand klein begint en stap voor stap verdergaat.

Persuasion Tactics
Foot in the door

Persuasion Tactics
Disrupt & reframe

Persuasion Tactics
Guarantees

Informatiebehoefte

- De helft van de gematigden heeft niet het gevoel voldoende te weten over de voor- en nadelen van duurzame energie. Een derde heeft ook geen tot weinig behoefte hierover meer te weten, de helft geeft aan hier niet veel en niet weinig behoefte aan te hebben.
- Diegenen uit deze groep die wel behoefte hebben aan meer informatie zijn vooral geïnteresseerd in de kosten voor henzelf en de voor- en nadelen van duurzame energie. Zij hebben een bovengemiddelde interesse voor de toepasbaarheid van duurzame energie in hun situatie.

Afzenderrol

- Consumenten- en milieuorganisaties profiteren van het meeste vertrouwen bij de gematigden als het gaat om informatie over duurzame energie. De overheid wordt door dit segment op dit punt meer dan gemiddeld vertrouwd.

Voorlopers

Voorlopers worden het liefst overtuigd doordat een ander:

- Self-persuasion: ...ik word uitgedaagd om zelf dingen voor elkaar te krijgen.
- Implementation intention: ...er wordt getoond hoe ik mijn doelen kan bereiken met een stappenplan.
- Disrupt & reframe: ...iemand mij anders naar dingen laat kijken.
- Acknowledge resistance: ...moeilijkheden helder worden benoemd en iemand recht op het doel afgaat.
- Metaphors: ...ik word meegenomen in een beeldend en boeiend verhaal.
- Authority: ...iemand een echte autoriteit is of gezag heeft.

Informatiebehoefte

- Een meerderheid van de voorlopers heeft het gevoel voldoende te weten over de voor- en nadelen van duurzame energie, veel meer dan de andere segmenten. Daarnaast geven zij ook vaker aan veel behoefte te hebben aan meer informatie over duurzame energie.
- Voorlopers zijn het meest geïnteresseerd in wat duurzame energie het milieu oplevert, de toepasbaarheid ervan in hun eigen situatie, de voor- en nadelen van duurzame energie, het proces van opwekking van duurzame energie en in hoeverre iets echt duurzaam is. Zij zijn minder vaak geïnteresseerd in de kosten voor de overheid, de kosten voor henzelf, de economische opbrengsten en wat het betekent voor hun directe woonomgeving.

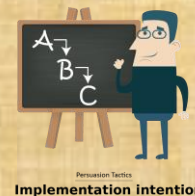
Afzenderrol

- Consumenten- en milieuorganisaties worden het meest vertrouwd betreft door de voorlopers, dit doen zij ook meer dan gemiddeld. Producenten van elektrische apparaten, installateurs en vrienden/familie worden minder vaak vertrouwd.

Pragmatici

Pragmatici worden het liefst overtuigd doordat een ander:

- Scarcity: ...iemand mij laat zien dat een unieke kans voorbijgaat als ik nu geen besluit neem.
- Attractiveness: ...iemand er mooi en aantrekkelijk uitziet.
- Implementation intention: ...er wordt getoond hoe ik mijn doel kan bereiken met een stappenplan.

Informatiebehoefte

- De helft van de pragmatici heeft het gevoel niet voldoende te weten over de voor- en nadelen van duurzame energie, een derde denkt van wel. Meer dan de helft geeft aan niet veel en niet weinig behoefte te hebben aan meer informatie over duurzame energie.
- De pragmatici die meer zouden willen weten over duurzame energie zijn vooral geïnteresseerd in de kosten voor henzelf en de voor- en nadelen van duurzame energie. Zij zijn bovengemiddeld geïnteresseerd in de kosten voor de overheid en wat het zou betekenen voor hun woonomgeving.

Afzenderrol

- Pragmatici vertrouwen consumenten- en milieuorganisaties het meest als het gaat om informatie over duurzame energie. Energiebedrijven en -leveranciers vertrouwen zij hierin minder vaak dan gemiddeld.

Tegenstanders

Tegenstanders worden het liefst overtuigd doordat een ander:

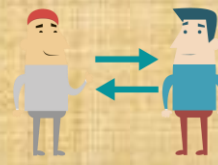
- **Guarantees:** ...mij garantie gegeven wordt dat een keuze altijd weer ongedaan gemaakt kan worden.
- **That's not all:** ...ik er gratis nog iets anders bij krijg.
- **Reciprocity:** ...iemand iets voor mij terugdoet, zodat we elkaar helpen.

Persuasion Tactics
Guarantees

Persuasion Tactics
That's not all

Persuasion Tactics
Reciprocity

Informatiebehoefte

- Ongeveer de helft van de tegenstanders heeft het gevoel voldoende te weten over de voor- en nadelen van duurzame energie. Circa een derde geeft aan hier niet voldoende over te weten. Drie kwart geeft aan geen tot weinig behoefte te hebben meer te weten over duurzame energie.
- Een kwart van de tegenstanders die aangeven wel behoefte aan meer informatie over duurzame energie te hebben zijn het meest én bovengemiddeld geïnteresseerd in kosten voor henzelf en de economische opbrengsten voor henzelf. Zij zijn minder dan gemiddeld geïnteresseerd in de opbrengsten voor het milieu, de toepasbaarheid voor hun eigen situatie en het proces van opwekking van duurzame energie.

Afzenderrol

- Tegenstanders vertrouwen consumentenorganisaties, vrienden en familie en burgerplatforms het meest als het aankomt op informatie over duurzame energie. Zij hebben minder vertrouwen dan gemiddeld in de overheid en milieuorganisaties.

StemPunt.nu

[Home](#) [Meedoen](#) [FAQ's](#) [Cadeaushop](#) [Actueel](#) [Privacy](#) [Contact](#) [Mijn pagina](#)

Inloggen	StemPunt online onderzoek	Aanmelden
Gebruikersnaam Wachtwoord Login »	StemPunt Online Onderzoek StemPunt is een landelijk onderzoekspanel met ca. 80.000 leden in Nederland. Doe mee, geef je mening! StemPunt voert in Nederland onderzoeken uit naar de meest uiteenlopende onderwerpen.	Laat je stem horen! Schrijf je in als lid en doe mee. Laat je stem horen! Meedoen » Aanmelden

Het StemPunt-panel

Motivaction beschikt over een landelijk online onderzoekspanel, StemPunt genaamd. Het StemPunt-panel (www.stempunt.nu) is opgericht in 2002 en is ISO 26362-gecertificeerd. Het panel heeft met 91.000 panelleden ruim voldoende omvang om representatieve steekproeven te trekken voor de Nederlandse bevolking (of subgroepen daarbinnen) in de leeftijd van 15 tot 80 jaar. Motivaction trekt uit dit panel steekproeven ten behoeve van onderzoek voor opdrachtgevers in de publieke sector, financiële en zakelijke dienstverlening, media, cultuur en vrije tijd en voor retailers.

Panelmanagement en beheer

Dagelijks werkt een team van panelmanagers, een community manager en een methodoloog aan het panelbeheer. Door onder meer panelwerving, het onderzoeken van afwijkend responsgedrag, het screenen van vragenlijsten op gebruiksvriendelijkheid en de juiste communicatie met panelleden wordt de kwaliteit beheerd.

Wervingsmethodieken

Een correcte samenstelling van het StemPunt-panel vereist een continue werving van nieuwe panelleden. Bekend is dat niet alle groepen van de Nederlandse bevolking even bereid zijn om deel te nemen aan een onderzoekspanel. Daarnaast zijn bepaalde groepen, zoals Nieuwe Nederlanders minder goed vertegenwoordigd op internet. Voor deze moeilijk te bereiken doelgroepen is Motivaction altijd op zoek naar methoden om hen zo rechtstreeks mogelijk te benaderen. Daarbij wordt een breed scala aan zowel online als offline bronnen ingezet.

Inloggen	Stempunt online onderzoek	Aanmelden
Gebruikersnaam Wachtwoord Login »	Stempunt Online Onderzoek Stempunt is een landelijk onderzoekspanel met ca. 80.000 leden in Nederland. Doe mee, geef je mening! Stempunt voert in Nederland onderzoeken uit naar de meest uiteenlopende onderwerpen.	Laat je stem horen! Schrijf je in als lid en doe mee. Laat je stem horen! Meedoen » Aanmelden

Intake en actuele profieldata

Bij aanmelding voor StemPunt vullen panelleden een intakevragenlijst in. Met deze vragenlijst worden profieldata verzameld. Het kunnen beschikken over actuele profieldata is van groot belang voor meerdere onderdelen van het onderzoeksproces, zoals de steekproeftrekking, weging en rapportage. Daarom vraagt Motivaction de panelleden tenminste eenmaal per jaar deze profieldata te actualiseren. Panelleden die hier niet aan voldoen worden 'geïnactiveerd' en worden, zolang er geen update van deze gegevens heeft plaatsgevonden, niet meer voor onderzoek benaderd. Van panelleden is een groot aantal profielgegevens beschikbaar, zoals:

- Sociaal-demografische profielgegevens, gedefinieerd volgens de Gouden Standaard (CBS/MOA), zijn van elk panellid bekend.
- Mentality-profiel. Het Mentality-model is de waardensegmentatie van Motivaction die de Nederlandse bevolking indeelt in acht verschillende waardenoriëntaties met elk een eigen kijk op het dagelijks leven. Ruim 80% van de panelleden is ingedeeld in één van de acht Mentality-segmenten.

Beschikbare kenmerken van panelleden, een selectie:

CBS/Gouden Standaard

Sociale klasse

Mentality™

Stemgedrag

Woningbezit

Dagelijkse boodschappen, supermarkten

Inkomenssituatie en WorkLocus

Autobezit en aankoopintentie

Medische gegevens

Steekproeftrekking en representativiteit

Om te borgen dat alle invalshoeken in een onderzoek aan bod komen, is het van belang dat in het onderzoek groepen Nederlanders worden betrokken die op een verschillende manier in het leven staan en een eigen visie hebben op de samenleving en de overheid. Omdat we deze basishouding van onze panelleden al kennen (Mentality), kunnen we een steekproef realiseren waarbij niet alleen gevarieerd wordt naar harde sociodemografische kenmerken als leeftijd, geslacht, opleiding en regio, maar ook naar ‘zachte’ sociaal-culturele oriëntaties en waarden. Motivation maakt hiervoor gebruik van de zogenaamde propensitymethode. Dit doen we op de volgende wijze:

- De profielgegevens (sociodemografische kenmerken en sociaal-culturele oriëntatie) worden gebruikt bij het trekken van steekproeven om een zo representatief mogelijke netto steekproef te krijgen, nog voordat een eventuele correctie door middel van weging plaats vindt.
- Om een betere afspiegeling te kunnen realiseren van de doelgroepen waarover we uitspraken willen doen, selecteren we óók degenen die minder responsgeneigd zijn. De neiging om (bijna) altijd te responderen hangt samen met bijvoorbeeld leeftijds-, geslachts- en opleidingskenmerken van de respondent.
- De sociodemografische kenmerken worden gewogen naar de Gouden Standaard van het CBS.
- Ook sociaal-culturele oriëntaties worden gewogen, geijkt op een offline steekproef zonder zelfaanmelding. Het ijkbestand dat we hiervoor gebruiken bestaat uit de jaarlijkse Mentality-metingen van Motivation. De data worden verzameld met behulp van schriftelijke vragenlijsten die door face-to-face-interviewers aan huis worden afgegeven onder een representatieve steekproef van 15 tot 80 jaar.
- Door een meer verfijnde weegtechniek is weging mogelijk op een groter aantal variabelen. Ook wordt rekening gehouden met interactie-effecten tussen variabelen, bijvoorbeeld de leeftijdsverdeling binnen een opleidingsniveau.
- Indien nodig kunnen we onderzoeksspecifieke weegvariabelen toevoegen. Het is bijvoorbeeld mogelijk om bij onderzoek waarbij politieke voorkeur een rol speelt achteraf te wegen op stemgedrag.

Auteursrecht

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage – anders dan integrale publicatie – is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

Topsector Energie

Innovatieprogramma Samenwerken Topsector Energie en Maatschappij (STEM) September 2015 In opdracht van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl<<http://RVO.nl>>).

motivaction

research and strategy

Motivaction International B.V.

Marnixkade 109

1015 ZL Amsterdam

Postbus 15262

1001 MG Amsterdam

T +31 (0)20 589 83 83

M moti@motivaction.nl

www.motivaction.nl

www.facebook.com/stempunt

